

**PROGRAM ZA UNAPREĐENJE KONKURENTNOSTI PRIVREDE
ZA 2024. GODINU**

Podgorica, april 2024. godine

SADRŽAJ

LISTA TERMINA I SKRAĆENICA:	3
UVOD	4
1. OPIS STANJA	5
2. PRIORITETI ZA RAZVOJ	6
3. CILJEVI PROGRAMA	7
4. PREDMET PROGRAMA	7
5. USKLAĐENOST PROGRAMA SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA	8
6. FINANSIJSKI OKVIR	9
6.1. Opravdani troškovi	12
6.2. Neprihvatljivi troškovi	12
7. PROCEDURA SPROVOĐENJA PROGRAMA	13
7.1. Raspisivanje Javnog poziva.....	13
7.2. Opšti uslovi za učešće.....	13
7.3. Podržani sektori i djelatnosti	15
7.4. Podnošenje prijava i potrebna dokumentacija	15
7.5. Razmatranje podnešenih prijava	16
7.6. Refundacija opravdanih troškova i monitoring	17
8. IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJA PROGRAMA	18
9. PROMOCIJA PROGRAMA	18
10. OSTALO	18
PROGRAMSKA LINIJA ZA UNAPREĐENJE PROIZVODNIH KAPACITETA	19
PROGRAMSKA LINIJA ZA PODRŠKU MALIM ULAGANJIMA	23
PROGRAMSKA LINIJA ZA PODRŠKU DIGITALIZACIJI	25
PROGRAMSKA LINIJA - VAUČERI ZA ŽENE I MLADE U BIZNISU	29
ANEKS 1. DOZVOLJENE ŠIFRE DJELATNOSTI	32

Lista termina i skraćenica:

Digitalizacija	Korišćenje modernih tehnologija kako bi se postojeći biznis transformisao i prilagodio zahtjevima tržišta, okrenut potrebama korisnika
Javni poziv	Javni poziv za sufinansiranje opravdanih troškova
Komisija	Komisija za pregled i ocjenu prijava i monitoring
Konsultantska usluga	Savjetovanje, usmjeravanje ili pružanje operativne pomoći preduzećima u realizaciji planirane aktivnosti
JLS	Jedinice lokalne samouprave
Mala preduzeća	Pravna lica koja ispunjavaju dva od sledeća tri kriterijuma: - prosječan broj zaposlenih u poslovnoj godini je veći od 10 a manji od 50; - ukupan prihod na godišnjem nivou je veći od 700.000 € a manji od 8.000.000 €; - ukupna aktiva je veća od 350.000 € a manja od 4.000.000 €
Mentoring	Skup usluga koje stručno lice-mentor sprovodi u direktnom kontaktu i radu sa osnivačem i /ili odgovornim licem privrednog subjekta
Mikro preduzeća	Pravna lica koja ispunjavaju dva od sledeća tri kriterijuma: - prosječan broj zaposlenih u poslovnoj godini nije veći od 10; - ukupan prihod na godišnjem nivou ne prelazi 700.000 €; - ukupna aktiva ne prelazi 350.000 €
MSP	Mala i srednja preduzeća
MMSP	Mikro, mala i srednja preduzeća
Opravdani troškovi	Opravdani troškovi su troškovi definisani pojedinačnim programskim linijama
Oprema	Oprema su mašine, odnosno sredstva za proizvodnju i obradu, namijenjena za profesionalnu upotrebu, kao i više funkcionalno nedjeljivih mašina, samostalnih mašina koje zajednički čine jedinstven proizvodni proces kao i specijalizovani alati i djelovi specijalizovanih mašina
PDV	Porez na dodatu vrijednost
Podnosilac prijave	Mikro, mala i srednja preduzeća, preduzetnici
Potpuna prijava	Prijava koja je podnijeta u skladu sa Javnim pozivom i uz koju su podnijeti svi potrebni dokumenti utvrđeni Programom
Programska linija	Programska aktivnost sa definisanim ciljnim grupama, specifičnim ciljevima i aktivnostima u okviru opredijeljenog budžeta
Program	Program za unapređenje konkurentnosti privrede
Projekat	Skup aktivnosti koje se realizuju da bi se postigli ciljevi u okviru predviđenog budžeta
Srednja preduzeća	Pravna lica koja ispunjavaju dva od sledeća tri kriterijuma: - prosječan broj zaposlenih u poslovnoj godini veći od 50, a manji od 250; - ukupan prihod na godišnjem nivou je veći od 8.000.000 €, a manji od 40.000.000 €; - ukupna aktiva je veća od 4.000.000€, a manja od 20.000.000€
Ugovor o sufinansiranju	Ugovor o subvenciji kojim će se definisati međusobna prava i obaveze između podnosioca prijave kao korisnika i davaoca državne pomoći u daljem tekstu Ministarstvo ekonomskog razvoja

UVOD

Sektor malih i srednjih preduzeća (MSP) predstavlja značajan privredni segment nacionalne ekonomije, prije svega zbog svog preduzetničkog djelovanja, a potom i zbog doprinosa koji daje podizanju ukupnog nivoa konkurentnosti nacionalne ekonomije, sto se posledično pozitivno odražava na sve sfere društvenog života.

Usmjerenje Vlade Crne Gore i Ministarstva ekonomskog razvoja je da kreira programe podrške privredi koji će imati za cilj pokretanje i dalje snaženje privredne aktivnosti uz jačanje konkurentnosti domaćih proizvoda i usluga.

Ministarstvo ekonomskog razvoja kontinuirano prati privredna kretanja, osluškajući potrebe privrede i kreira razvojne politike u funkciji unapređenja poslovnog ambijenta. Njihovo sprovođenje treba da doprinese stvaranju konkurentnog poslovnog okruženja, uz jasno definisane i konkretne mjere, kao i efektivne programe podrške, usmjerene na dalji razvoj i unapređenje sektora mikro, malih i srednjih preduzeća.

U tom kontekstu Ministarstvo je obavilo širok krug javnih konsultacija sa svim zainteresovanim stranama, od privrednog sektora do stručne i akademske zajednice, kako bi se našlo optimalno rješenje za adekvatnu podršku privredi, a akcenat je stavljen na jačanju proizvodne djelatnosti i transformaciji privrede ka digitalnom i zelenom poslovanju.

Sve programske linije kreirane su u funkciji ekonomskog rasta i unapređenja konkurentnosti nacionalne ekonomije. Pažnja je posebno usmjerena na efikasnije korišćenje raspoloživih resursa, u cilju podizanja nivoa konkurentnosti pojedinačnih preduzeća putem investiranja u nove tehnologije i primjenu inovativnih rješenja, kako bi dobili proizvode koji će svojom upotrebom vrijednošću biti dovoljno konkurentni.

Akcentat je stavljen i na razvoj preduzetništva mladih, žena u biznisu i zelenih biznisa kao bitnih segmenata na kojima počiva razvoj dinamične, inovativne i izvozno orjentisane ekonomije.

U cilju ostvarivanja postavljenih ekonomskih ciljeva, a poštujući preporuke EU u ovoj oblasti, vjerujemo da ćemo sprovođenjem konkretnijih mjera i aktivnosti, kroz definisane programske linije u okviru Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2024. godinu, doprinijeti intenzivnijem razvoju crnogorske privrede i boljem pozicioniranju privrednih subjekata na ino tržištu.

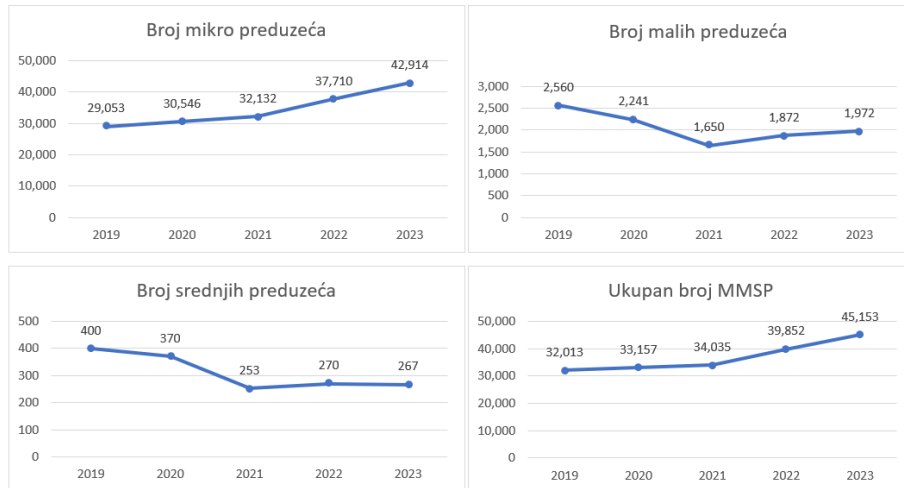
1. OPIS STANJA

Kratka analiza stanja sektora MMSP

Mikro, mala i srednja preduzeća, kao sektor koji čini najveći dio ukupnog broja preduzeća, u velikoj mjeri doprinose privrednom razvoju i konkurentnosti ekonomije i po svim relevantnim indikatorima, generalno bilježe dinamičan rast i razvoj.

Prema podacima Uprave prihoda i carina broj MMSP u 2023. godini iznosio je **45.153** što čini povećanje od **13,3%** u odnosu na 2022. godinu (39.852 preduzeća), odnosno 41,05% u odnosu na 2019. godinu (32.013 preduzeća).

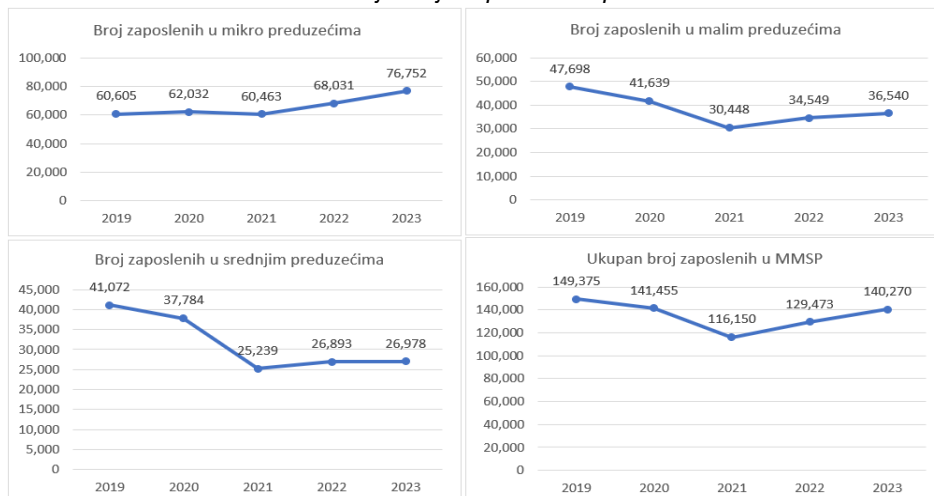
Grafik 1. Trend kretanja broja MMSP u periodu 2018-2023.

U ukupnoj strukturi MMSP, na kraju 2023. godine najviše je bilo registrovano mikro preduzeća 42,914, odnosno 95,04%, koja zapošljavaju 76,752 lica odnosno 54,72%, zatim malih preduzeća 1,972, odnosno 4,34%, koja zapošljavaju 36,540 lica, odnosno 26,05%, dok je broj srednjih preduzeća iznosio 267 odnosno 0,59% koja zapošljavaju 26,978 lica – 19,23%.

Posmatrano u kraćem vremenskom periodu, podaci Uprave prihoda ukazuju da broj mikro, malih i srednjih preduzeća u periodu od 2019-2023. godine bilježi kontinuiran rast, tako da u 2023. godini imamo 41,05% više preduzeća u odnosu na 2019. godinu, dok je broj zaposlenih smanjen za 6,10%. U strukturi MMSP najviše posluju mikro preduzeća koja zapošljavaju 1-10 zaposlenih, a koja istovremeno bilježe najveći rast u periodu 2019-2023.godine i to za 47,71%, dok je broj malih i srednjih preduzeća smanjen, i to malih preduzeća za 22,97% a srednjih za 33,25%. Takođe, u istom periodu, rast broja zaposlenih zabilježen je samo u mikro preduzećima i to 26,64%, dok je u srednjim preduzećima smanjen za 23,39%, i malim za 34,32%.

Grafik 2. Trend kretanja broja zaposlenih u periodu 2018-2023.

2. PRIORITETI ZA RAZVOJ

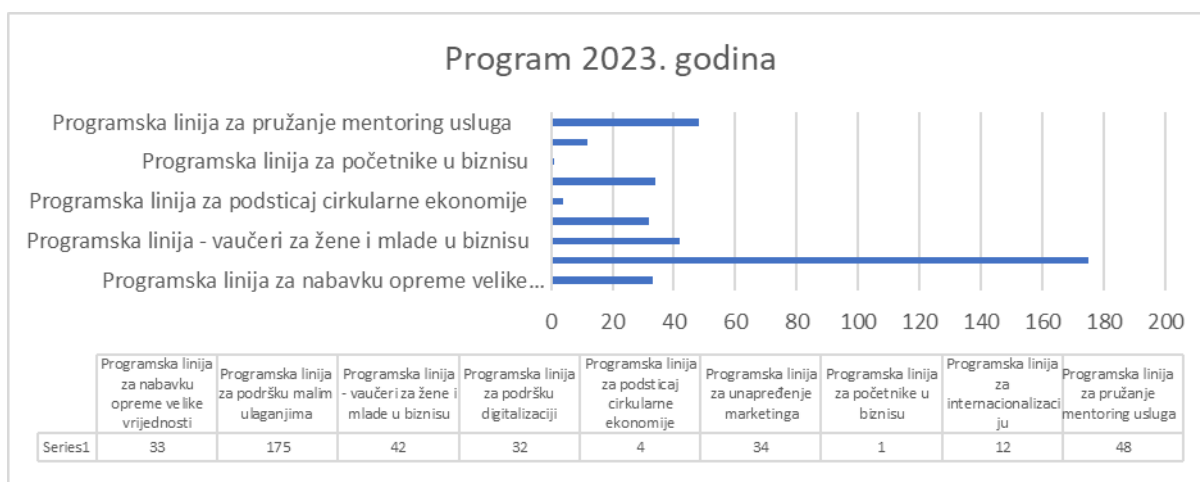
Dalji razvoj preduzetništva kroz pokretanje novih i stimulisanje rada postojećih biznisa, u fokusu je rada Ministarstva ekonomskog razvoja i programa podrške privredi koje nadležno ministarstvo kreira i implementira.

Programom za unapređenje konkurentnosti privrede za 2024. godinu predviđeno je sprovođenje daljih mjera finansijske i nefinansijske podrške razvoju privrede, kako bi ista kroz podsticajne mehanizme mogla da doprinesu stvaranju dodatne vrijednosti u vidu proizvoda i usluga koji će biti dovoljno inovativni i konkurentni na domaćem i međunarodnom tržištu.

U odnosu na prethodno implementirani Program iz 2023. godine, Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2024. godinu obuhvata **četiri programske linije**.

Program za 2024. godinu ističe se kroz uvećane iznose podrške po pojedinačnim programskim linijama, zadržavajući posebne podsticajne mehanizme podrške za ekonomsko osnaživanje mladih i žena u biznisu. Kako bi se podstakla razvojna komponenta biznisa i smanjile regionalne razlike, a istovremeno doprinijelo povećanju produktivnosti MMSP koja posluju u manje razvijenim opštinama Crne Gore, Programom su i ove godine predviđeni posebni intenziteti finansijske podrške usmjereni prvenstveno na **razvoj manje razvijenih opština**, shodno Indeksu razvijenosti jedinica lokalne samouprave.

Grafik 3. Broj podržanih privrednih subjekata kroz Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. godinu

Potpuno digitalizovan informacioni sistem biće u funkciji rasterećenja privrednih subjekata od momenta apliciranja do predaje zahtjeva za refundaciju, uz pribavljanje dijela neophodne dokumentacije po službenoj dužnosti, kako bi se doprinijelo smanjenju administrativnih barijera, a cjelokupan proces primanja i obrade podnešenih zahtjeva učinio što bržim i efikasnijim, što je bila praksa i u prethodnim godinama sprovođenja Programa.

Privrednim subjektima će biti na raspolaganju adekvatan vremenski period za apliciranje uz mogućnost prijavljivanja troškova koji su nastali od 1. januara 2024. godine¹, kako bi period potreban za započinjanje i realizaciju planirane aktivnosti, uzimajući u obzir i vrijeme potrebno za evaluaciju i odobrenje zahtjeva, kao i vrijeme potrebno za monitoring i isplatu odobrenih aplikacija bili racionalno iskorišćeni.

¹ Ne odnosi se na Programsku liniju-Vaučeri za žene i mlade u biznisu..

3. CILJEVI PROGRAMA

Opšti cilj Programa dalji razvoj MMSP i povećanje njihove produktivnosti koja treba da doprinese stvaranju otpornije, konkurentnije i izvozno orijentisane privrede.

Specifični ciljevi Programa su:

- podsticanje investicione aktivnosti kroz ulaganja u nabavku opreme u cilju unapređenja proizvodnih procesa;
- podsticanje razvoja preduzetništva kod žena i mladih kroz posebne podsticajne mehanizme podrške;
- podizanje nivoa automatizacije poslovnih procesa, nivoa znanja upravljačkih i operativnih struktura kod MMSP kao rezultat digitalizacije poslovnih procesa;
- podsticaj transformacije poslovnih i tehnoloških procesa sa linearnog na cirkularni model poslovanja;
- jačanje izvoznih kapaciteta MMSP namijenjene za preduzeća koja imaju prepoznate potencijale za izvoz i izvozno poslovanje;
- pružanje mentoring usluga za prevazilaženja trenutne situacije i nalaženje najpovoljnijih rješenja za buduće poslovanje kroz dijagnozu, pripremu razvojnih planova, savjetovanje i uspostavljanje poslovne saradnje;

4. PREDMET PROGRAMA

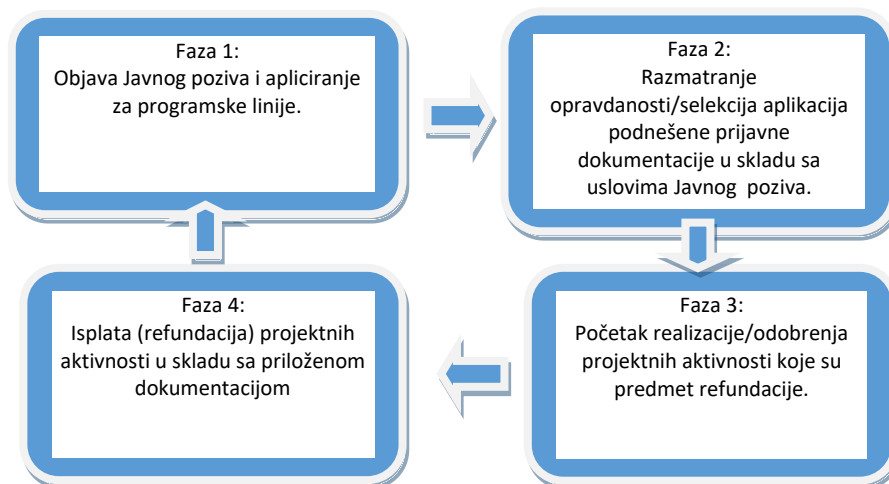
Programom za unapređenje konkurentnosti privrede za 2024. godinu predviđeno je sprovođenje četiri programske linije podrške:

1. **Programska linija za unapređenje proizvodnih kapaciteta;**
2. **Programska linija za podršku malim ulaganjima;**
3. **Programska linija za podršku digitalizaciji;**
4. **Programska linija - Vaučeri za žene i mlade u biznisu;**

Predmet podrške detaljno je opisan u okviru svake pojedinačne linije, kao i u poglavlju 6. Finansijski okvir Programa.

Program za unapređenje konkurentnosti privrede se sprovodi u četiri međusobno povezane faze, što je detaljno objašnjeno u nastavku:

Grafik 4. Faze u realizaciji Programa

5. USKLAĐENOST PROGRAMA SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA

Prilikom definisanja Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2024. vodilo se računa o usklađenosti kako sa krovnim nacionalnim dokumentima, tako i sa relevantnim politikama na nivou EU. Sagledavajući usklađenost Programa sa komplementarnim politikama i relevantnim dokumentima na nacionalnom nivou izdvojiceemo sljedeće:

- ☞ **Program ekonomskih reformi (PER) 2023-2025. godina**, kao glavni dokument srednjoročnog programiranja makroekonomske i fiskalne politike Crne Gore predstavlja instrument za planiranje ekonomske politike zemlje i upravljanje reformama. Predviđene reforme imaju za cilj održavanje makroekonomske stabilnosti, jačanje međunarodne konkurentnosti i poboljšanje uslova za digitalno zasnovan, zeleniji, snažniji i otporniji ekonomski rast i razvoj.
- ☞ **Strategija razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća 2023-2026. godine**, čijom realizacijom se stvaraju mogućnosti za prevazilaženje izazova i ostvarivanje promjena u ključnim oblastima za dalji rast i razvoj MMSP sektora. Dodatno, ovom Strategijom podstiče se stvaranje inovativnog i održivog sektora MMSP zasnovanog na znanju, digitalizaciji i resursnoj efikasnosti, koji jača ekonomsku poziciju Crne Gore na svjetskom tržištu.
- ☞ **Strategija pametne specijalizacije Crne Gore 2019-2024.**, kojom se definišu pravci stvaranja zdrave, digitalizovane, i održive Crna Gora, kroz podsticaj modernizacije i povećanja konkurentnosti crnogorske ekonomije. Kao ključni strateški prioriteti i ciljana područja razvoja prepoznati su: održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti ishrane; energija i održivo okruženje; održivi i zdravstveni turizam; informacione i komunikacione tehnologije.
- ☞ **Strategija digitalne transformacije 2022-2026.** kao prioritetne ciljeve utvrđuje: Unaprjeđenje kapaciteta i sposobnosti za digitalnu transformaciju Crne Gore i Jačanje digitalne svijesti crnogorskog društva i digitalne konkurentnosti IKT sektora. Prilagođavanje sve kompleksnijem digitalnom okruženju zahtjeva proaktivan pristup cjelokupnog društva, čime će se stvoriti uslovi za uravnotežen ekonomski rast, posebno u kontekstu digitalne transformacije MMSP.
- ☞ **Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027.** svojom vizijom predviđa ravnomjerniji regionalni razvoj i stvaranje uslova za život po mjeri čovjeka, zasnovanog na konkurentnosti, inovativnosti, unaprjeđenju ljudskog kapitala, digitalizaciji, dekarbonizaciji i socijalnoj inkluziji.
- ☞ **Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030.**, koja posebno inicira podsticaj konkurentnosti uslovljenu transformacijom poslovnog sektora kroz proces „ozelenjavanja“ postojećih radnih mjesta, što je prepoznato u okviru strateškog cilja 4.4.7. Povećati nivo konkurentnosti crnogorske ekonomije za održivi razvoj i zelena radna mjesta.
- ☞ **Nacionalna Strategija cirkularne tranzicije do 2030.** stavlja u fokus razvoj MMSP koja čine ključni faktor ka cirkularnoj tranziciji i predstavljaju pokretačku snagu u transformaciji sa tradicionalnog linearnog načina poslovanja u koncept novog integrisanog održivog i „pametnog“ razvoja.

Dodatno, kroz definisanu **Strategiju cjeloživotnog preduzetničkog učenja 2020-2024.** i **Strategiju razvoja ženskog preduzetništva 2021-2024.** podstiče se razvoj specifičnih ciljnih grupa i segmenta politike sektora MMSP. Kroz definisane okvire uspostavlja se osnov za efikasnu implementaciju politika u cilju jačanja konkurentnosti u ključnim sektorima i jačanja ženskog preduzetništva.

Grafik: Usklađenost Programa sa relevantnim politikama i strateškim dokumentima

Pored nacionalnih strateških dokumenata, osnov za definisanje politika i mjera za jačanje konkurentnosti MMSP uključuje i ključne politike za primjenu najboljih praksi u Evropskoj uniji, pa je u tom kontekstu analiziran dokument **Industrijska strategija za globalno konkurentnu, zelenu i digitalnu Evropu**. U cilju podsticaja inkluzivnog ekonomskog razvoja i uspostavljanja pravednog održivog razvoja, poseban osvrt je bio na analizi dokumenata: **Evropski zeleni dogovor, Zelena agenda 2030, Digitalna agenda za Zapadni Balkan, Strategija razvoja Jugoistočne Evrope 2020-2030**, kao i specifičnih EU finansijskih programa. Generalni fokus sprovođenja ovih politika i programa je na jačanju i izgradnji kapaciteta MMSP sektora, u cilju lakšeg pristupa jedinstvenom tržištu, programima finansiranja u EU, te njihovom ubrzanom prilagođavanju na digitalnu i zelenu tranziciju. Program za unapređenje konkurentnosti privrede predstavlja državnu pomoć u smislu člana 2. Zakona o kontroli državne pomoći („Službeni list Crne Gore“ br.12/18) i Pravilnika o listi pravila državne pomoći – Prilog 7a.

6. FINANSIJSKI OKVIR

Ukupan budžet opredijeljen za realizaciju Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2024. godinu iznosi **3.000.000,00€**, odnosno pojedinačno po programskim linijama:

Programska linija za unapređenje proizvodnih kapaciteta	2.000.000,00 €
Programska linija za nabavku opreme male vrijednosti	500.000,00 €
Programska linija za podršku digitalizaciji	300.000,00 €
Programska linija – Vaučeri za žene i mlade	200.000,00 €

Zavisno od programske linije intenziteti podrške će iznositi i do 80% uz definisanje maksimalnih iznosa.

Za privredne subjekte koji su registrovani i obavljaju djelatnost u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100%² primjenjivaće se podrška koja uvažava regionalni aspekt i razvrstavanje jedinica JLS prema stepenu razvijenosti³. Uvećani procenat bespovratne podrške biće definisan svakom pojedinačnom programskom linijom sa privredne subjekte koji posluju u sljedećim opštinama: Petnjica, Andrijevića, Gusinje, Plav, Rožaje, Tuzi, Berane, Bijelo Polje, Šavnik, Mojkovac, Kolašin, Pljevlja, Plužine, Ulcinj, Bar, Žabljak, Cetinje, Nikšić, Danilovgrad, Zeta. **Uslov je da od 31.12.2023.godine nije bilo promjena u strukturi vlasništva, kao i u promjeni adrese sjedišta Društva u okviru druge JLS kojim bi se obezbijedio uvećani iznos podrške.** Za privredne subjekte koji posluju u jedinicama lokalne samouprave čiji je indeks razvijenosti iznad 100%, nema uvećanja procenta podrške bespovratnih sredstava.

Takođe, uvećani intenziteti podrške primjenjivaće se i za privredna društva koja su 50% i više u vlasništvu žena i mladih do 35 godina starosti, a što je definisano svakom pojedinačnom programskom linijom.

U slučaju da po zatvaranju Javnog poziva za podnošenje prijave i evaluacije istih, ostanu neutrošena sredstva u okviru pojedinačnih programskih linija, ista će se preusmjeriti za finansiranje projekata sa liste čekanja po redosljedu prispjeća u okviru cijelog Programa.

² Indeks razvijenosti u skladu sa Pravilnikom o utvrđivanju stepena razvijenosti jedinice lokalne samouprave (Sl.list CG 077/19, 113/20,151/22, 103/2023);

³ Zakon o regionalnom razvoju (Sl.list Cg 20/11 i 20/15 i 47/19)

Intenziteti podrške po pojedinačnim programskim linijama:

Naziv programske linije	Predmet podrške	Intenzitet/ iznos podrške
<p>Programska linija za unapređenje proizvodnih kapaciteta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nabavka nove opreme i/ili mašina uključenih u proces proizvodnje; • proizvodna- transportno manipulativna sredstava i mehanizacija; • djelovi i specijalizovani alati za mašine; • oprema za unapređenje resursne efikasnosti i ekoloških aspekata u procesu proizvodnje i/ili pružanja usluga (npr. sistemi za tretman otpadnih voda u industriji, oprema za reciklažu, sakupljanje i separaciju otpada). 	<ul style="list-style-type: none"> • u visini do 75% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u iznosu ne manjem od 20.000,00 €, niti većem od 150.000,00€ za preduzeća koja obavljaju djelatnost u okviru sektora C Klasifikacije djelatnosti -
<p>Programska linija za podršku malim ulaganjima</p>	<p>nabavka osnovnih sredstava/opreme koji su direktno uključeni u proces proizvodnje i pružanja usluge:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nova proizvodna oprema i/ili mašina, koja je direktno u funkciji kreiranja proizvoda i/ili usluge; • novi djelovi, specijalizovani alati za mašine; 	<p>u visini do 50% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, u minimalnom iznosu od 1.000,00€, a u maksimalnom iznosu do 10.000,00€ bez PDV-a.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ukoliko u osnivačkoj strukturi preduzeća u vlasništvu od minimum 50%, učestvuju osobe ženskog pola i/ili osobe koje imaju do navršениh 35 godina starosti, intenzitet maksimalne podrške iznosi do 80% opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u maksimalnom iznosu do 15.000,00 €. • Za privredne subjekte koji su registrovani i obavljaju djelatnost u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100% intenzitet maksimalne podrške iznosi do 70% opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u maksimalnom iznosu do 13.000,00 €.
<p>Programska linija za podršku digitalizaciji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Komponenta 1: Integracija poslovnih softvera i web rješenja • Komponenta 2: Realizacija specijalizovanih (personalizovanih) softverskih rješenja veće kompleksnosti • Komponenta 3: Podrška za digitalni marketing 	<p>Komponenta 1: u visini do 50% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 3.000,00 € bez PDV-a.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ukoliko u osnivačkoj strukturi preduzeća u vlasništvu od minimum 50%, učestvuju osobe ženskog pola i/ili osobe koje imaju do 35 godina starosti, intenzitet maksimalne podrške iznosi do 80% opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u maksimalnom iznosu do 4.500,00 € bez PDV. - Za privredne subjekte koji su registrovani i obavljaju djelatnost u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100% intenzitet maksimalne podrške iznosi do 70% opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u maksimalnom iznosu do 4.000,00 €. <p>Komponenta 2: u visini do 70% za mikro i mala preduzeća, tj do 60% za srednja preduzeća iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 30.000,00 € bez PDV-a.</p> <p>Komponenta 3. u visini do 50% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 3.000,00 €.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ukoliko u osnivačkoj strukturi preduzeća u vlasništvu od minimum 50%, učestvuju osobe ženskog pola i/ili osobe koje imaju do 35 godina starosti, intenzitet maksimalne podrške iznosi

		<p>do 80% opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u maksimalnom iznosu do 4.500,00 € bez PDV.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Za privredne subjekte koji su registrovani i obavljaju djelatnost u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100% intenzitet maksimalne podrške iznosi do 70% opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u maksimalnom iznosu do 4.000,00 €.
<p>Porgramska linija - Vaučeri za žene i mlade u biznisu</p>	<p>Nabavka osnovnih sredstava – opreme, koja je direktno uključena u proces proizvodnje i pružanja usluge:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nova proizvodna oprema i/ili mašina, koja je direktno u funkciji povećanja i unapređenja proizvodnih /uslužnih resursa; - novi djelovi, specijalizovani alati za mašine; <p>Obezbjedeđen mentoring u trajanju od 25 sati besplatnog mentorskog rada sa vlasnikom/odgovornim licem u preduzeću u cilju dijagnostifikovanja trenutne situacije u preduzeću i predlaganja mjera i aktivnosti za unapređenje poslovanja.</p>	<p>u visini od 70% iznosa ugovorene subvencije bez PDV-a, u minimalnom iznosu od 1.000,00 €, a u maksimalnom iznosu do 8.000,00 € bez PDV-a.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Za privredne subjekte koji su registrovani i obavljaju djelatnost u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100% intenzitet bespovratne podrške će se uvećati za dodatnih 10% iznosa opravdanih troškova, dok se maksimalno dozvoljeni iznosi neće mijenjati.

6.1. Opravdani troškovi

Opravdani troškovi Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2024. godinu su troškovi koji su realizovani od strane preduzeća pod uslovom:

- Da su u skladu sa opravdanim troškovima podrške koji su specificirani u okviru svake pojedinačne programske linije;
- Da su navedeni u ponudi/fakturi i/ili ugovoru;
- Da su mjerljivi i da se evidentiraju prema važećim računovodstvenim standardima;

Apliciranje u okviru pojedinačnih programskih linija podrazumijeva da privredni subjekat ne može za iste opravdane troškove aplicirati kod više javnih institucija, u skladu sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

Ministarstvo ekonomskog razvoja će izvršiti provjeru eventualne kumulacije državne pomoći i dodjele ostalih subvencija po istom osnovu. Intenzitet državne pomoći programskih linija će se usmjeravati poštujući princip kumulacije, odnosno zajedno sa ostalom pomoći koju dodjeljuje institucije sa državnog i lokalnog nivoa.

To znači da ako privredni subjekt treba ostvariti pravo na subvenciju u iznosu koji je viši od maksimuma državne pomoći male vrijednosti, tom privrednom subjektu odobrava se subvencija u iznosu koji ne prelazi 200.000.00 € za period od tri fiskalne godine.

Mjere sadržane u programskim linijama ispunjavaju kriterijume člana 14 Priloga 7a – Regulative Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o proglašavanju određenih kategorija pomoći spojivim sa unutrašnjim tržištem u primjeni članova 107. i 108. Ugovora, Pravilnika o listi pravila državne pomoći ("Sl.list Crne Gore" br. 35/2014, 2/2015, 38/2015, 20/2016, 33/2020, 38/2020, 53/2020, 98/2020, 130/2020, 44/2021, 107/2021 i 131/2021, 15/2022, 52/2022, 34/2023 i 57/2023), pa su saglasne sa članovima 6 i 7 Zakona.

Ukoliko se radi o novoosnovanom privrednom subjektu, dodjeljuje se pomoć male vrijednosti (de minimis pomoći) u skladu sa Uredbom Komisije EU br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoći male vrijednosti (de minimis pomoći) (32013R1407, SL L 352, 24.12.2013, str. 1-8), sadržane u Pravilniku o listi pravila državne pomoći ("Sl.list Crne Gore" br. 35/2014, 2/2015, 38/2015, 20/2016, 33/2020, 38/2020, 53/2020, 98/2020, 130/2020, 44/2021, 107/2021 i 131/2021, 15/2022, 52/2022, 34/2023 i 57/2023) pri čemu se podrazumijeva da iznos de minimis državne pomoći koji se dodjeljuje pojedinačnom korisniku ne smije preći 200.000, 00€ u trogodišnjem fiskalnom periodu.

6.2. Neprihvatljivi troškovi

Neprihvatljivi troškovi u okviru Programa obuhvataju sljedeće:

- Porez na dodatu vrijednost;
- Administrativni i carinski troškovi, troškovi transporta, špedicije i skladištenja;
- Nabavku polovne opreme;
- Kupovinu i iznajmljivanje polovne opreme, iznajmljivanje /zakup drugih materijalnih dobara u cilju obavljanja djelatnosti;
- Troškove koji se odnose na nabavku ručnih alata, plehova, tepsija, i sl.;
- Nabavku materijala za toplotnu izolaciju proizvodnog programa, zamjenu stolarije, rasvijete;
- Nabavku putničkih/teretnih/komercijalnih vozila za prevoz robe i putnika;
- Nabavku repromaterijala, potrošnog i kancelarijskog materijala;
- Izrada i štampanje promotivnog materijala;
- Izgradnju gotovih stambeno-poslovnih jedinica;
- Troškovi izrade proizvoda;
- Osiguranje sredstava;
- Troškove kursnih razlika i provizija za bankarske transakcije;
- Nabavku mobilnih telefona, pametnih satovova, TV aparati, klima uređaja, solarnih panela, potrošnog i kancelarijskog materijala, radio stanice, bazne stanice, alarmni sistemi, video nadzori, interfonski i antenski sistemi, požarni sistemi, GPS uređaji za vozila;
- Nabavka informatičke opreme (lap top, kompjuteri, štampači, skeneri, i sl.);
- Nabavku kancelarijske opreme (radni stolovi, stolice, plakari, fiokari, i sl.)
- Troškovi transporta, instalacije i montaže opreme (osim kod Programske linije za unapređenje proizvodnih kapaciteta);

- Izradu statičnih web prezentacija preduzeća bez integrisanih softverskih rješenja;
- Troškove obuke zaposlenih, instalacije i održavanja softvera;
- Troškove najma domena, servera i/ili Cloud usluga za web stranice ili aplikacije;
- Troškove optimizacije web sajtova za pregled na različitim uređajima;
- Troškove software koji je isključivo vezan za fiskalizaciju i prilagođavanje poslovanja zbog promjena propisa.
- Refundaciju troškova nastalih izvan prihvatljivog perioda - prihvatljiv period je 01.01.-31.10.2024.godine (osim za Programsku liniju – Vaučeri za žene i mlade gdje profaktura ne može biti starija od 3 dana od dana podnošenja zahtjeva);
- Ostali troškovi nespomenuti kao prihvatljivi.
- Takođe, troškovi koji se direktno odnose na proizvodnju i distribuciju proizvoda (troškovi kapitalnih investicija, troškovi administracije, amortizacije, osiguranja, kursnih razlika, plaćanje zaostalih obaveza, kamata, poreza, taksu, rata za otplatu kredita i sl., bankarski troškovi, komisiona plaćanja, i slični troškovi koji se odnose na sprovođenje ugovora, plaćanje provizija, bilo koji vid ličnih troškova i sl.

7. PROCEDURA SPROVOĐENJA PROGRAMA

7.1. Raspisivanje Javnog poziva

Nakon usvajanja Programa od strane Vlade Crne Gore, Ministarstvo ekonomskog razvoja će raspisati Javni poziv za učešće u Programu koji sadrži osnovne informacije, uslove za podnošenje prijave, način podnošenja prijave, rokove i ostale relevantne informacije.

Javni poziv se sprovodi kao otvoreni postupak s krajnjim rokom dostavljanja prijave za učešće od strane privrednih subjekata **do 31. maja 2024. godine do 15:00h**, osim ukoliko drugačije nije definisano pojedinačnom programskom linijom.

U slučaju potrebe za obustavljanjem ili zatvaranjem Poziva prije nego što je predviđeno, Ministarstvo ekonomskog razvoja će objaviti informaciju na web adresi Ministarstva, u kojoj će navesti razloge.

7.2. Opšti uslovi za učešće

Pravo učešća u Programu, odnosno programskim linijama imaju mikro, mala, srednja preduzeća i preduzetnici registrovani u skladu sa Zakonom o privrednim društvima ("Službeni list Crne Gore", broj 65/20), Uredbom o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći („Službeni list Crne Gore“, broj 27/2010, 34/2011 i 16/14) i Zakonom o računovodstvu („Sl. list Crne Gore“, broj 145/21) i koja zadovoljavaju sljedeće uslove:

- Posluju 100% u privatnom vlasništvu, isključujući off shore kompanije;
- Registrovani su u Centralnom registru privrednih subjekata Crne Gore;
- Imaju šifru osnovne djelatnosti pod kojom je privredni subjekat prijavljen u CRPS na dan 31. decembar 2023. godine;
- Imaju predate zvanične finansijske izvještaje za 2023. godinu u zakonski predviđenom roku (31.03.2023. godine) ili drugom zakonskom roku definisanom od strane Uprave prihoda;
- Za aplikante koji nisu u obavezi da sastavljaju finansijske izvještaje, potrebno je da je preduzetnik, koji plaća poreze i doprinose po stvarnom dohotku ili u paušalnom iznosu, podnio GPPFL obrazac za 2023.godinu odnosno ZPO obrazac za 2024.godinu;
- Imaju pozitivno finansijsko poslovanje u 2023.godini (osim za Programsku liniju – Vaučeri za žene i mlade);
- Redovno izvršavaju obaveze plaćanja poreza i doprinosa na lična primanja, poreza na dobit pravnih lica i poreza na dodatu vrijednost, odnosno redovno izmiruju reprogramirane poreske obaveze, shodno Zakonu o reprogramu poreskih potraživanja ⁴(“Sl. list CG”, broj 83/16), Uredbi o uslovima za odlaganje naplate poreskih i neporeskih potraživanja (“Sl. list CG”, broj 57/18) i Uredbi o uslovima za odlaganje naplate dospjelih poreskih i neporeskih potraživanja (“Sl. list CG”, broj 27/2020, 50/2020, 015/2021)⁵;

⁵ Poreski obveznici koji imaju rješenja o preusmjeru sredstava na jedinstveni račun, a ista još uvijek nisu realizovana na analitičkoj evidenciji obveznika, smatraju se redovnim poreskim obveznicima.

- Za iste opravdane troškove nijesu koristili sredstva finansijske pomoći iz državnog i/ili lokalnog budžeta ili međunarodnih institucija/programa i drugih donatora u posljednje 3 godine;
- Nijesu u obavezi povraćaja nezakonito primljene državne pomoći;
- Nijesu u postupku stečaja ili likvidacije;
- Čije odgovorno lice⁶ ne nalazi u kaznenoj evidenciji Ministarstva pravde.
- U slučaju da privredno društvo i osnivač društva imaju učešće veće od 20% u vlasničkoj strukturi drugog privrednog subjekta (povezana lica)⁷, ne mogu aplicirati sa oba privredna društva na istu programsku liniju.

Posebni uslovi:

- ✓ **Privredni subjekti koji su u 2023. godini ostvarili pravo na subvenciju u okviru Programске linije za nabavku opreme velike vrijednosti i Programске linije za podsticaj cirkulane ekonomije nemaju pravo učešća u Programskoj liniji za unapređenje proizvodnih kapaciteta koja se realizuje u 2024.godini.**
- ✓ **Privredni subjekti koja su u 2023. godini bili podržani kroz Programске linije za nabavku opreme male vrijednosti i Programске linije – Vaučeri za žene i mlade, ne mogu aplicirati u 2024.godini u okviru programске linije čiji je bio korisnik u prethodnoj.**
- ✓ **U realizaciji Programa za unapređenje konkurentnosti za 2024.godinu, privredni subjekt ne može biti istovremeno korisnik sredstava u okviru Programске linije za unapređenje proizvodnih kapaciteta, Programске linije za podršku malim ulaganjima i Programске linije- Vaučeri za žene i mlade u biznisu, u istoj kalendarskoj godini.**
- ✓ **Privredni subjekti (uključujući povezana lica) mogu aplicirati najviše za dvije Programске linije u okviru Programa, kao i u okviru samo jedne komponente pojedinačne programске linije, s tim da privredni subjekat i sa njim povezano lice ne mogu istovremeno biti korisnici i pružaoci usluga/dobavljači opreme u okviru iste programске linije.**

Ministarstvo ekonomskog razvoja će u skladu sa pravnim oblikom registracije aplikanta sljedeće dokaze obezbijediti po službenoj dužnosti:

- Izvod iz Centralnog registra privrednih subjekata;
- Potvrdu o plaćenim obavezama po osnovu poreza na dobit i po osnovu poreza i doprinosa na zarade zaposlenih zaključno sa prethodnim mjesecom, u odnosu na mjesec predaje dokumentacije za refundaciju troškova (ili potvrdu redovnom izmirivanju obaveza po odobrenom reprogramu poreskih obaveza)
- Potvrdu da se odgovorno lice⁸ ne nalazi u kaznenoj evidenciji Ministarstva pravde.

Provjera ispunjenosti uslova obavlja se automatski na osnovu podataka iz Uprave prihoda i CRPS preuzetih preko web servisa i baze podatka Ministarstva ekonomskog razvoja.

⁶ Odgovorno lice je fizičko lice kome su povjereni određeni poslovi u pravnom licu, lice koje je ovlašćeno da postupa u ime pravnog lica, kao i lice za koje se osnovano može pretpostaviti da je ovlašćeno da postupa u ime pravnog lica (Zakon o odgovornosti pravnih lica za krivična djela Sl.list 002/07, 013/07, 073/10, 030/12, 039/16).

⁷ Zakon o privrednim društvima ("Službeni list Crne Gore", broj 65/20, član 32).

⁸ Odgovorno lice je fizičko lice kome su povjereni određeni poslovi u pravnom licu, lice koje je ovlašćeno da postupa u ime pravnog lica, kao i lice za koje se osnovano može pretpostaviti da je ovlašćeno da postupa u ime pravnog lica (Zakon o odgovornosti pravnih lica za krivična djela Sl.list 002/07, 013/07, 073/10, 030/12, 039/16).

7.3. Podržani sektori i djelatnosti

Programom se ne podržavaju djelatnosti na osnovu Zakona o klasifikaciji djelatnosti (Sl.list CG, br. 18/11) u okviru sljedećih sektora:

Sektor A: Poljoprivreda šumarstvo i ribarstvo;

Sektor D: Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija

Sektor G: Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka vozila i motocikala;

Sektor K: Finansijske djelatnosti i djelatnost osiguranja;

Sektor O: Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje

Sektor T: Djelatnost domaćinstva kao poslodavca; djelatnost domaćinstva koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe;

Sektor U: Djelatnost eksteritorijalnih organizacija i tijela.

Za Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta privrednim subjektima koji su registrovani u okviru šifre djelatnosti koja nije podržana ili obavljaju djelatnost koja nije kompatibilna sa registrovanom podržanom šifrom biće omogućeno apliciranje uz uslov da u momentu podnošenja zahtjeva moraju dostaviti kompletnu dokaznu dokumentaciju za obavljanje djelatnosti za koju se traži podrška za nabavku opreme. Npr. ukoliko je privredni subjekt registrovan u okviru sektora G a nabavka se odnosi na djelatnost u okviru sektora C neophodno je da dostavi Rješenje o obavljanju podržane djelatnosti izdato od nadležnog organa.

Detaljan spisak dozvoljenih šifri djelatnosti u okviru podržanih sektora su sastavni dio Programa u okviru Aneksa 1.

7.4. Podnošenje prijava i potrebna dokumentacija

Prijavna dokumentacija za učešće u Programu odnosno pojedinačno definisanim Programskim linijama će biti objavljena na web stranici Ministarstva ekonomskog razvoja, www.gov.me/mek. Takođe, sve informacije i stručna pomoć vezana za programske linije, način apliciranja i potrebna dokumentacija mogu se dobiti putem e-mail adresa nosilaca pojedinačnih programskih linija i putem kontakt forme na portalu <https://biznis.gov.me> za svaku pojedinačnu liniju.

Podnošenje prijava i prateće dokumentacije vršiće se **preko online aplikacije** na adresi **<https://programi.gov.me>**, gdje će biti dostupno korisničko uputstvo o načinu apliciranja, a koje će se naći i na web stranicama Ministarstva ekonomskog razvoja www.gov.me/mek i <https://biznis.gov.me>. Kako se provjera ispunjenosti uslova za učešće u Programu vrši automatski tokom samog kreiranja zahtjeva, napominjemo da **ukoliko uslovi nisu ispunjeni, kao i ukoliko sva obavezna polja u formi zahtjeva nisu popunjena, aplikacija neće dozvoliti formiranje i podnošenje zahtjeva.**

Prijave dostavljene lično na arhivu Ministarstva ili poštom, neće se razmatrati. U slučaju nastanka tehničkih problema na radu Platforme za podnošenje prijava i zahtjeva za refundaciju, prijem istih će se vršiti na arhivi Ministarstva ekonomskog razvoja o čemu će aplikanti biti obaviješteni na web stranici www.gov.me/mek.

Krajnji rok za **podnošenje zahtjeva** od strane privrednih subjekata je **31. maj 2024. godine do 15:00h**, dok je krajnji rok za **podnošenje finalnih izvještaja/ zahtjeva za refundaciju** odobrenih aktivnosti **31. oktobar 2024. godine do 15:00h**, osim ukoliko nije drugačije definisano u okviru pojedinačne Programske linije.

Ministarstvo ekonomskog razvoja zadržava pravo da Javni poziv za apliciranje zaključi i prije utvrđenog roka, 31. maj 2024. godine, o čemu će se objaviti informacija na zvaničnoj web stranici Ministarstva.

7.4.1. Prijavna dokumentacija:

Nakon izbora programske linije (i odgovarajuće komponente/i) aplikant pristupa popunjavanju **elektronskih obrazaca** koji čine dio obavezne opšte dokumentacije za sve programske linije:

1. Prijavni formular;
2. Izjava preduzetnika/privrednog društva o prihvatanju uslova Programa;
3. Izjava o povezanim licima;

Nakon popunjavanja elektronskog prijavnog formulara i čekiranja saglasnosti na preostala tri elektronska formulara, aplikant kroz poseban obrazac potpisuje i dostavlja saglasnost na sve navedeno.

Zavisno od programske linije za koju se aplicira, prilikom predaje zahtjeva, elektronski se dostavlja i:

- Ponuda/profaktura/faktura dobavljača ili pružaoca usluge za realizaciju aktivnosti odnosno nabavku opreme/usluga sa detaljnim opisom i troškovima.
- Ostala dodatna dokumentacija koja će biti definisana svakom programskom linijom pojedinačno

Napomena:

- Dostavljene ponude/profakture/fakture moraju sadržati jasno definisan predmet nabavke/usluge, rok isporuke/realizacije i cijenu proizvoda/usluge izraženu u EUR i iskazanim PDV-om (ako su izdate na teritoriji Crne Gore).
- Ponude/profakture/fakture izdate na ino jeziku, moraju biti prevedene na crnogorski jezik i ovjerene od strane preduzeća aplikanta.
- Prihvatljive su samo fakture/ugovori izdate u periodu od 1. januara do 31. oktobra 2024. godine, osim ukoliko pojedinačnom Programskom linijom nije drugačije određeno.

Aplikant mora voditi računa o tome da troškovi nabavke predmetne opreme/usluge moraju biti realni i u skladu sa tržišnim cijenama. Komisija zadržava pravo da umanji iznos prijavljenih troškova za refundaciju ukoliko isti nijesu u skladu sa opravdanim troškovima i definisanim rokovima, ili ima pravo da zahtjev odbaci.

Preduzeće je u obavezi da samostalno odabere dobavljača opreme odnosno pružaoca usluge za realizaciju navedene aktivnosti.

- ✓ **Pružalac usluge/dobavljač opreme ne može biti fizičko lice, već samo pravno lice i registrovani preduzetnici.**
- ✓ **Promjena pružaoca usluge/dobavljača nije dozvoljena. U izuzetnom slučaju, ukoliko preduzeće poslije zaključenja Ugovora o sufinansiranju izvrši promjenu dobavljača/pružaoca usluge, neophodno je da dostavi pisani zahtjev Ministarstvu ekonomskog razvoja uz dokaznu dokumentaciju o razlozima promjene pružaoca usluge/dobavljača (ovjerena izjava od strane dobavljača da nije u mogućnosti da isporuči ugovorenu opremu). Komisija zadržava pravo odlučivanja o razlozima svakog pojedinačno dostavljenog zahtjeva.**

Ukoliko se provjerom utvrdi da su u Prijavnom formularu dati neistiniti podaci ili da priložena dokumentacija nije validna i u skladu sa uslovima Javnog poziva, privrednom subjektu se oduzima pravo učešća na Javnim pozivima Ministarstva ekonomskog razvoja za period od narednih 5 godina.

7.5. Razmatranje podnešenih prijava

U cilju implementacije i praćenja realizacije Programa, za svaku programsku liniju Ministarstvo ekonomskog razvoja formiraće Komisiju koja vrši pregled i administrativnu provjeru ispravnosti primljenih prijava, pribavlja dodatne podatke/dokumentaciju po službenoj dužnosti, selekciju zahtjeva, i predlaže donošenje odluke o odobrenju/odbijanju zahtjeva prema redoslijedu prijema putem Portala. Za Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta aplikacije će se evaluirati nakon završetka Javnog poziva, a na osnovu definisanih kriterijuma za ocjenu na osnovu kojih će se kreirati Rang lista.

Komisija će razmatrati samo prijave koje sadrže potpunu dokumentaciju i ispunjavaju uslove Javnog poziva. Komisija zadržava pravo da provjeri tačnost navedenih podataka za koje ovlašćeno lice podnosi pisanu izjavu i omogući podnosiocu iste da ih u roku od 8 dana (od dana utvrđivanja nedostatka⁹ prijave) otkloni. Komisija zadržava pravo da evidentira neprihvatljive troškove i iste isključujući iz predloga za refundaciju sredstava, ukoliko isti nijesu u skladu sa opravdanim troškovima. Podnosioci zahtjeva će biti obaviješteni putem notifikacije koju budu primili kroz elektronski sistem o odobrenju/odbijanju prijave, osim za Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta za koju će se objaviti Rang lista. U slučaju pozitivnog rješavanja prijave, a po osnovu priložene

⁹ Otklanjanje tehničkih nedostataka, dopuna potrebne projektne dokumentacije u fazi 2. – refundacija troškova; izmirivanje poreskih obaveza uz dostavljanje dokazne dokumentacije, kao i druge dokumentacije za koju se utvrdi kao neophodna.

dokumentacije, podnosilac prijave pristupa potpisivanju Ugovora o sufinansiranju sa Ministarstvom ekonomskog razvoja, kojim se definišu međusobna prava i obaveze između podnosioca zahtjeva kao potencijalnog korisnika i davaoca državne pomoći, osim ukoliko drugačije nije definisano pojedinačnom programskom linijom. Takođe, Ugovorom se definišu i rokovi do kada podnosilac prijave kao potencijalni korisnik državne pomoći treba da izvrši projektne aktivnosti koje su odobrene od strane Komisije, kao i do kada da dostavi sve ostale neophodne dokaze.

Komisija zadržava pravo da odlučuje i o svim drugim pitanjima koja nijesu definisana Programom.

7.6. Refundacija opravdanih troškova i monitoring

7.6.1. Refundacija opravdanih troškova

Rok za podnošenje zahtjeva za refundaciju troškova sa pratećom dokumentacijom, a koji su definisani Ugovorom o sufinansiranju je **31. oktobar 2024. godine do 15:00h**, osim ukoliko nije drugačije definisano u okviru pojedinačne Programske linije. Zahtjevi za refundaciju se podnose preko online aplikacije na adresi <https://programi.gov.me>. Dokumentacija koja se podnosi za refundaciju troškova:

- Zahtjev za isplatu (refundaciju) sredstava - Obrazac 5;
- Završni izvještaj o realizaciji aktivnosti u okviru programske linije – Obrazac 6,
- Fiskalizovan račun/faktura za nabavku predmetne opreme/usluga koji mora sadržati sve podatke propisane Zakonom¹⁰ izdata na puni iznos investicije. Ukoliko se radi o uvezenoj opremi neophodno je dostaviti ovjerenu fakturu sa otpremnicom, JCI (jedinstvenu carinsku ispravu). Fotokopija garancije za opremu je obavezna za svaki predmet nabavke koji podliježe garanciji;
- Dokaz o izvršenom plaćanju (izvodi sa bankarskog računa preduzeća ovjeren od strane poslovne banke, ovjeren original nalog za prenos, ovjereni Swift)¹¹;
- Dokaz o realizovanoj aktivnosti – dokument kojim se opisuje stanje nakon realizacije aktivnosti, fotografije (kupljena/instalirana oprema/uređaj);
- Karton deponovanih potpisa;
- Potvrda da je navedeni žiro-račun (naveden u KDP) aktivan izdata od strane poslovne banke. Sredstva će se isplaćivati na žiro račun banke za koji je dostavljena potvrda;
- i druga specifična dokumentacija po zahtjevu Ministarstva ekonomskog razvoja a koja je definisana pojedinačnom programskom linijom.

Napomena:

- Sve fakture izdate od isporučiooca opreme/usluga moraju biti plaćene sa računa preduzeća korisnika finansijske pomoći.
- Kompenzacija, cesija, faktoring i ostali modeli ustupanja potraživanja ne predstavljaju prihvatljiv dokaz o trošenju sredstava.

7.6.2. Monitoring

Ministarstvo ekonomskog razvoja, prije donošenja odluke o refundaciji sredstava, obavlja **obavezan monitoring odnosno terensku kontrolu** neposrednim uvidom na lokaciji poslovnih objekata podnosioca prijave. Prilikom monitoringa neophodno je:

- da nabavljena oprema bude instalirana i u funkciji;
- da se Komisiji za monitoring obezbijediti nesmetan pristup opremi radi uzimanja informacija o istoj (serijski broj, broj motora i ostale relevantne informacije);
- da se omogućiti pristup informacionom sistemu gdje je to definisano.

¹⁰ Zakon o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 065/01 od 31.12.2001, 012/02 od 15.03.2002, 038/02 od 26.07.2002, 072/02 od 31.12.2002, 021/03 od 31.03.2003, 076/05 od 16.12.2005, 004/06 od 27.01.2006, "Službeni list Crne Gore", br. 016/07 od 27.12.2007, 073/10 od 10.12.2010, 040/11 od 08.08.2011, 029/13 od 22.06.2013, 009/15 od 05.03.2015, 053/16 od 11.08.2016, 001/17 od 09.01.2017, 050/17 od 31.07.2017, 046/19 od 07.08.2019, 073/19 od 27.12.2019, 080/20 od 04.08.2020, 008/21 od 26.01.2021, 059/21 od 04.06.2021) i Zakon o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga ("Službeni list Crne Gore", br. 046/19 od 07.08.2019, 073/19 od 27.12.2019, 008/21 od 26.01.2021)

¹¹ Prihvata se jedan od navedenih dokumenata.

Isplata će se vršiti naknadno po principu refundacije osim kod Programske linije - Vaučeri za žene i mlade, a **nakon sprovedenog monitoringa** za programske linije u okviru kojih je isti predviđen, a pošto je ugovorena aktivnost u potpunosti realizovana i za koju je dostavljena kompletna dokumentacija i dokaz o utrošku sredstava, kao i pozitivan Izvještaj Komisije za monitoring sa fotodokumentacijom, uz ostale ispunjene uslove Programa.

Za pozitivno riješene zahtjeve, donijete se Rješenje kojim će se odobriti isplata finansijske pomoći.

Za Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta, prije kreiranja i objavljivanja Rang liste, Komisija će običi svakog aplikanta na lokaciji gdje se obavlja proizvodna djelatnosti a na osnovu podnešene dokumentacije. U slučaju da Komisija konstatuje da preduzeće ne obavlja proizvodnu djelatnost za koju traži podršku, aplikacija će se odbiti.

Ukoliko dostavljena dokazna dokumentacija nakon završetka aktivnosti nije u skladu sa odobrenim opravdanim troškovima (definisanih u Ugovoru o sufinansiranju), Ministarstvo neće izvršiti isplatu, o čemu će donijeti rješenje kojim će se odbiti zahtjev za refundaciju sredstava, dok se kod Programske linije-vaučeri za žene i mlade u biznisu može aktivirati procedura za povraćaj uplaćenih sredstava u skladu sa mjeničnim ovčaćenjem. Takođe, ukoliko se u toku monitoringa, odnosno terenske kontrole, utvrdi da oprema odstupa od one prikazane na fakturi, Ministarstvo neće izvršiti isplatu, o čemu će donijeti rješenje kojim će se odbiti zahtjev za refundaciju sredstava.

Nabavljena oprema koja je predmet sufinansiranja se ne smije otuđiti u periodu od tri godine od dana isplate finansijske podrške. Ukoliko korisnik otuđi opremu u periodu od tri godine od dana odobrenja bespovratne podrške, Korisnik sredstava je dužan vratiti dodijeljena sredstva, u roku od 30 dana od dana prijema pisanog obavještenja Ministarstva ekonomskog razvoja o obavezi vraćanja sredstava.

Privredni subjekt je u obavezi da na kraju svake godine, u periodu od tri godine, po zahtjevu Ministarstva ekonomskog razvoja, od dana odobrenja sredstava, dostavlja izvještaje o efektima korišćenja sredstava finansijske / nefinansijske podrške (povećanje broja zaposlenih, proširenje asortimana, povećanje obima i vrijednosti prometa, povećanje produktivnosti, poboljšanje plasmana na inostrana tržišta, i sl.).

Nakon dobijene finansijske podrške, privredni subjekat dužan je da na zahtjev Ministarstva ekonomskog razvoja i Agencije za zaštitu konkurencije, a u periodu od tri godine od dana odobrenja bespovratne podrške, omogući uvid u finansijsku dokumentaciju i pristup opremi na poslovnoj lokaciji. U suprotnom korisnik sredstava je dužan vratiti dodijeljena sredstva, u roku od 30 dana od dana prijema pisanog obavještenja Ministarstva ekonomskog razvoja o obavezi vraćanja sredstava.

Takođe, ukoliko se utvrde i druge nepravilnosti u toku monitoringa, privrednom subjektu se oduzima pravo učešća na Javnim pozivima Ministarstva ekonomskog razvoja za period od narednih 5 godina.

8. IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJA PROGRAMA

Izvještaj o realizaciji Programa će biti sastavni dio godišnjeg izvještaja o radu Ministarstva ekonomskog razvoja, kao i izvještaja o realizaciji godišnjeg akcionog plana Strategije za razvoj MMSP za 2024.godinu. Ministarstvo može po potrebi sačinjavati periodične informacije o implementaciji pojedinačnih programskih linija. Evaluacija Programa će se obavljati od strane eksternih konsultanata. U skladu sa prirodom dinamike realizacije dodijeljene podrške i očekivanih efekata, može obuhvatiti vremenski period nakon druge odnosno treće godine implementacije Programa za unapređenje konkurentnosti programa za 2024. godine.

9. PROMOCIJA PROGRAMA

U cilju bolje vidljivosti i dalje promocije Programa za unapređenje konkurencije i dodjele subvencija od strane Ministarstva ekonomskog razvoja, svi korisnici državne pomoći su odgovorni za adekvatno promovisanje projektne aktivnosti podržane od Ministarstva ekonomskog razvoja. Podržane projekte aktivnosti koje se odnose na nabavku opreme treba da budu jasno obilježene da su ko-finansirane kroz Program za unapređenje konkurentnosti, što će biti predmet Ugovora o sufinansiranju potpisanog između Korisnika državne pomoći i Ministarstva ekonomskog razvoja. Ministarstvo ekonomskog razvoja će obezbijediti informativne pločice ili naljepnice za označavanje opreme koja je predmet podrške.

10. OSTALO

Za sve uslove koji nisu definisani pojedinačnim programskim linijama, primjenjivaće se odredbe Programa definisane u poglavlju 6 i 7.

PROGRAMSKA LINIJA ZA UNAPREĐENJE PROIZVODNIH KAPACITETA

Uvod

Ubrzani proces globalizacije i liberalizacija trgovine koja dominantno utiče na ekonomski razvoj pruža mnoge izazove i mogućnosti, posebno za mala i otvorena tržišta i zemlje kao što je Crna Gora. Sektor MMSP u periodima krize je pokazao svoje slabosti, ali i vitalnost zasnovanu na svojim unutrašnjim potencijalima i kapacitetima koje treba dalje jačati. Posebno u vremenu krize je značajan pristup u diversifikaciji poslovanja i u značajnoj mjeri okretanje, u skladu sa mogućnostima, ka raspoloživim dostupnim resursnim potencijalima i transformaciji ka održivom poslovanju.

1. CILJ

Ojačati konkurentnost mikro, malih i srednjih preduzeća stvaranjem i proširenjem kapaciteta za razvoj postojećih i novih proizvoda i usluga kroz održavanje i povećanje zaposlenosti, dodatne vrijednosti, širenjem na ino tržištima i usvajanjem novih rješenja i tehnologija.

Specifični ciljevi:

- Podsticanje investicija u osavremenjavanje proizvodnih djelatnosti;
- Povećanje izvoza i stvaranje novih radnih mjesta;
- Podsticanje ravnomjernijeg regionalnog razvoja;
- Poboljšanje ekološkog učinka MMSP.

2. PREDMET PODRŠKE

Podrška u okviru Programske linije za unapređenje proizvodnih kapaciteta usmjerena je na sufinansiranje nabavke nove opreme i/ili mašina uključenih u proces proizvodnje **za obavljanje podržanih djelatnosti u okviru sektora C Klasifikacije djelatnosti**, i to:

- proizvodne opreme i/ili mašina,
- transportno manipulativnih sredstava,
- djelova i specijalizovanih alata za mašine;
- opreme za unapređenje resursne efikasnosti i ekoloških aspekata u procesu proizvodnje (npr. sistemi za tretman otpadnih voda u industriji, oprema za reciklažu, sakupljanje i separaciju otpada).

3. FINANSIJSKI OKVIR

3.1. Budžet

Ukupan predviđeni budžet za realizaciju Programske linije za unapređenje proizvodnih kapaciteta je 2,000,000.00€.

3.2. Intenzitet podrške

Programska linija podrazumijeva da privredno društvo finansira 100% svih troškova do završetka aktivnosti za koju konkuriše, a onda mu se nakon podnešene dokumentacije koja dokazuje utrošak sredstava ugovorene aktivnosti, od strane Ministarstva ekonomskog razvoja odobrava refundacija dijela troškova, i to:

- **u visini do 75%** iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u iznosu **ne manjem od 20.000,00 €, niti većem od 150.000,00€** za preduzeća koja obavljaju podržanu djelatnost u okviru sektora C Klasifikacije djelatnosti.

Primjeri za intenzitet podrške:

Nabavka opreme koja je u funkciji obavljanja djelatnosti privrednog subjekta u sektoru C:

- Ukupna cijena nabavljene opreme iznosi 100.000,00€ + PDV 21% = 121.000,00€;
- Opravdani prihvatljiv trošak iznosi 100.000,00€;
- Odobreni iznos sufinansiranja je do 75% odnosno u iznosu od 75,000.00 €;

3.3. Opravdani troškovi

Opravdani troškovi su troškovi nabavke osnovnih sredstava, koje će biti realizovani u periodu od jedne fiskalne godine odnosno ulaganje koje je nastalo u periodu od 1. januara do 31. oktobra 2024. godine, i to:

- Pod proizvodnom opremom i/ili mašinama smatra se i softver samo ukoliko predstavlja integrisani dio opreme ili mašine i čiji su troškovi posebno iskazani na profakturi;
- Pod transportno-manipulativnim sredstvima uključenim u proces proizvodnje smatraju se: viljuškari, kranovi, utovarivači-istovarivači, mašine za iskop, prenos i dizanje, mašine za transport, i sl.;
- Djelovi za mašine i specijalizovani alati priznaju se samo ukoliko se kupuju zajedno sa mašinom i iskazani su na profakturi od istog dobavljača. Specijalizovani alati ne podrazumijevaju nabavku rezervnih djelova;
- Pod opremom za unapređenje resursne efikasnosti i ekoloških aspekata u procesu proizvodnje smatraju se mašine, odnosno sredstva za tretman otpadnih voda, reciklažu, sakupljanje i separaciju otpada (staklo, plastika, drvo, gume, papir i karton, limenke, organski otpad, ulja, električni i elektronski otpad, otpadna ulja i maziva, jalovina) namijenjenih za profesionalnu upotrebu i neophodnih za realizaciju proizvodnog procesa/usluge. Opremom se smatra i proizvodna linija koju čine više funkcionalno nedjeljivih mašina, samostalnih mašina koje zajednički čine jedinstven proizvodni proces.

Troškovi montaže, instaliranja opreme i obuke mogu biti priznati ukoliko su iskazani na istoj profakturi izdatoj od dobavljača ili su uračunati u cjelokupni trošak nabavke opreme.

Dobavljač opreme može biti samo proizvođač opreme ili uvoznik/ovlašćeni distributer opreme. Ukoliko je oprema domaćeg porijekla mora biti nabavljena direktno od proizvođača. Oprema ne može biti nabavljena od fizičkog lica osim ako je prodavac opreme preduzetnik, ni od povezanih pravnih lica.

4. PROCEDURA SPROVOĐENJA

4.1. Raspisivanje Javnog poziva

Javni poziv za privredne subjekte, korisnike državne pomoći, će se raspisati u skladu sa procedurom datom u Poglavlju 7. **Procedura sprovođenja programa, i 7.1. Raspisivanje javnog poziva.**

4.2. Uslovi za učešće

Opšti uslovi za učešće u programskoj liniji koje je potrebno da zadovolji podnosilac prijava navedeni su u Poglavlju 7.2 **Opšti uslovi za učešće.**

4.3. Potrebna dokumentacija, razmatranje aplikacija, refundacija troškova i monitoring

Osim Opšte dokumentacije navedene u Poglavlju 7.4. Podnošenje prijava i potrebna dokumentacija za ovu Programsku liniju je neophodno dostaviti i:

- Ponudu/profakturu/fakturu dobavljača za nabavku opreme i/ili mašine, transportno-manipulativnih sredstava, djelova za mašine sa detaljnom specifikacijom i troškovima;
- Rješenje o obavljanju djelatnosti i/ili druga dokazna dokumentacija za obavljanje djelatnosti proizvodnje;
- Analitičku karticu ino kupaca za 2023.godinu (preduzeća koja su ostvarila izvoz) ili Izjavu da preduzeće ne ostvaruje izvozno poslovanje.

Razmatranje aplikacija:

Aplikacije na Javni poziv razmatraće Komisija za sprovođenje Programske linije nakon zatvaranja Javnog poziva, 31.maja 2024.godine. Zadatak komisije je da u skladu sa utvrđenim uslovima i kriterijumima razmotri i ocijeni prijave privrednih subjekata, te sačini predlog Rang liste korisnika podrške. Prije kreiranja i objavljivanja Rang liste, Komisija će običi svakog aplikanta na lokaciji gdje se obavlja proizvodna djelatnosti a na osnovu podnešene dokumentacije. U slučaju da Komisija konstatuje da preduzeće ne obavlja proizvodnu djelatnost za koju traži podršku, aplikacija će se odbiti.

Na osnovu Rang liste, ministar ekonomskog razvoja zaključuje Ugovore sa korisnicima državne pomoći.

Komisija vrši bodovanje aplikacija na osnovu sljedećih kriterijuma: ukupan prihod, neto dobit, broj zaposlenih, vlasnička struktura preduzeća, stepen razvijenosti opštine, obim ostvarenog međunarodnog prometa, vrijednost opravdanih ulaganja, korišćenje sredstava po osnovu Programa konkurentnosti privrede u 2023.godini, a kako slijedi:

Tabela: Kriterijumi za ocjenu aplikacija

Kriterijumi		Maksimalni broj bodova	Izvor verifikacije
1. Ukupni prihod	2022/2023		(Bilans uspjeha za 2023.god.)
	Rast	10	
	Pad	0	
2. Ukupni profit (neto dobit)	2022/2023		(Bilans uspjeha za 2023.god.)
	Rast	10	
	Pad	0	
3. Prosječan broj zaposlenih u 2023.god.	2023.godina		(Statistički aneks za 2023.god.)
	1-5	3	
	6-10	5	
	Više od 10	10	
4. Vlasnička struktura postojećih preduzeća	Učešće žena i mladih do 35 godina u vlasništvu iznosi više od 50%	10	Izvod iz CRPS
	Preduzeće u većinskom vlasništvu muškaraca	5	
5. Stepen razvijenosti opštine u kojoj je privredni subjekat registrovan	Opštine iznad prosjeka razvijenosti;	5	Izvod iz CRPS
	Opštine ispod prosjeka razvijenosti (manje razvijene JLS);	10	
6. Obim ostvarenog međunarodnog prometa u 2023. godini	Nema ostvaren promet	0	Analitička karica ino kupaca za 2023.godinu
	Međunarodni promet u ukupnom prihodu učestvuje < 20%;	10	
	Međunarodni promet u ukupnom prihodu učestvuje ≥ 20%.	20	
7. Vrijednost opravdanih ulaganja projekta	Od 26,666 € do 50,000 €	10	Profaktura za nabavku opreme
	Od 50,001 do 100,000 €	15	
	Više od 100,001 €	20	
8. Korišćenje sredstava po osnovu Programa konkurentnosti privrede u 2023.godini	Preduzeće nije koristilo sredstva po osnovu ovog Programa državne pomoći u 2023. godini;	10	MER baza podata
	Preduzeće je koristilo sredstva po osnovu ovog Programa državne pomoći u 2023. godini.	0	

Rangiranje aplikacija

Sredstva će se odobravati aplikacijama prema rang listi od najvećeg broja bodova naniže, do krajnje raspodjele ukupnog iznosa sredstava namijenjenih za ovu Programsku liniju. Ako poslednja aplikacija na rang listi prelazi iznos raspoloživih sredstava, aplikant može dobiti samo dio zahtijevanih sredstava u skladu sa raspoloživim budžetskim sredstvima. Rang lista će biti objavljena na internet stranici Ministarstva ekonomskog razvoja.

U slučaju jednakog broja bodova prioritet će imati aplikacija koja:

- Obavlja djealatnost u Opštinama ispod prosjeka razvijenosti -manje razvijene JLS (Izvori verifikacije: Izvod iz CRPS i Rješenje o obavljanju djelatnosti ili druga dokazna dokumentacija kojom se potvrđuje lokacija proizvodnog pogona);
- Ima evidentiran rast prosječnog broja zaposlenih u 2023.godini u odnosu na 2022.godinu (Izvor verifikacije: Statistički aneks);
- Doprinosi unapređenju resursne efikasnosti i ekoloških aspekata u procesu proizvodnje, kao npr. sistemi za tretman otpadnih voda u industriji, oprema za reciklažu, sakupljanje i separaciju otpada (Izvor verifikacije: dostavljena profaktura za nabavku);

Nakon realizacije planirane aktivnosti, privredni subjekat podnosi sljedeću dokumentaciju za refundaciju sredstava:

- Zahtjev za isplatu (refundaciju) sredstava - Obrazac 5;
- Završni izvještaj o realizaciji aktivnosti u okviru programske linije – Obrazac 6,
- Fiskalizovan račun/faktura za nabavku predmetne opreme izdata na puni iznos investicije. Ukoliko se radi o uvezenoj opremi neophodno je dostaviti ovjerenu fakturu sa otpremnicom, JCI (jedinstvenu carinsku ispravu). Fotokopija garancije za opremu je obavezna za svaki predmet nabavke koji podliježe garanciji;
- Dokaz o izvršenom plaćanju (izvodi sa bankarskog računa preduzeća ovjeren od strane poslovne banke, original nalog za prenos, ovjereni Swift);
- Dokaz o realizovanoj aktivnosti – dokument kojim se opisuje stanje nakon realizacije aktivnosti, fotografije (kupljena/instalirana oprema/uređaj);
- Kopija kartona deponovanih potpisa;
- Potvrda da je navedeni žiro-račun (naveden u KDP) aktivan izdata od strane poslovne banke. Sredstva će se isplaćivati na žiro račun banke za koji je dostavljena potvrda;
- i druga specifična dokumentacija po zahtjevu Ministarstva ekonomskog razvoja (u skladu sa predviđenom procedurom monitoringa).

Isplata će se vršiti naknadno po principu refundacije, a nakon sprovedenog monitoringa za programske linije u okviru kojih je isti predviđen, a pošto je ugovorena aktivnost u potpunosti realizovana i za koju je dostavljena kompletna dokumentacija i dokaz o utrošku sredstava.

Proces monitoringa će se obaviti nakon podnošenja kompletne dokumentacije koja je predviđena u okviru II faze za realizaciju programske linije, a u skladu sa poglavljem 7. Programa, tačka 7.6.2. Monitoring

Važna napomena: Prilikom monitoringa neophodno je:

- da nabavljena oprema bude instalirana i u funkciji;
- da se Komisiji za monitoring obezbijediti nesmetan pristup opremi radi uzimanja informacija o istoj (serijski broj, broj motora i ostale relevantne informacije);

4.3.1. Ostalo

Sve što nije definisano u okviru pojedinačne programske linije, primjenjivaće se odredbe Programa definisane u poglavljju 6 i 7.

5. KONTAKT

Sve informacije koje se odnose na Program korisnici mogu dobiti putem elektronske pošte na adrese ivana.zecevic@mek.gov.me i sanja.varajic@mek.gov.me, kao i putem kontakt forme na portalu <https://biznis.gov.me>.

PROGRAMSKA LINIJA ZA PODRŠKU MALIM ULAGANJIMA

Uvod

Kao važan pokretač cjelokupne privrede države preduzetništvo predstavlja nezaobilazan element unapređenja konkurentnosti. Kontinuiran rad na poboljšanju poslovnog ambijenta, kao i ulaganje u preduzetničku energiju, predstavljaju osnov za zdrav razvoj privrede. Podstičući žene i mlade da razvijaju svoju kreativnost i jačaju snagu daje se značajan doprinos kvalitetu preduzetništva. Kroz otklanjanje prepreka, kreiranje olakšica, kao i unapređenje pravnih i administrativnih okvira stvaramo idealan ambijent za različite modele podrške u realizaciji ideja i projekata za ciljne grupe.

1. CILJ

U cilju povećanja konkurentnosti privrednih subjekata Programska linija za podršku malim ulaganjima podstiče razvoj preduzetništva, unapređuje poslovanje privrednih subjekata, sa posebnim akcentom na mlade i žene, dajući konstantan doprinos povećanju broja radnih mjesta kroz nabavku opreme male vrijednosti.

Specifični ciljevi:

- Podsticanje preduzetništva;
- Jačanje preduzetništva žena i mladih;
- Podsticanje pokretanja sopstvenog biznisa;

2. PREDMET

Programska linija za podršku malim ulaganjima podrazumijeva dodjelu bespovratnih sredstava za nabavku osnovnih sredstava/opreme koji su direktno uključeni u proces proizvodnje i pružanja usluge:

- nova proizvodna oprema i/ili mašina, koja je direktno u funkciji kreiranja proizvoda i/ili usluge;
- novi djelovi, specijalizovani alati za mašine;

Preduzeća mogu podnijeti jedan zahtjev za dodjelu finansijske pomoći i to za **maksimalno 10 stavki** u okviru jedinstvenog ulaganja od prihvatljivih aktivnosti programske linije.

3. FINANSIJSKI OKVIR

Ukupan budžet za realizaciju Programske linije za podršku malim ulaganjima iznosi 500.000,00€.

3.1. Intenzitet podrške

Programska linija podrazumijeva da privredno društvo/preduzetnik finansira 100% svih troškova do završetka aktivnosti za koju konkuriše. Nakon podnesene dokumentacije koja dokazuje utrošak sredstva ugovorene aktivnosti, od strane Ministarstva ekonomskog razvoja odobrava se refundacija dijela troškova **u visini do 50% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, u minimalnom iznosu od 1.000,00€, a u maksimalnom iznosu do 10.000,00€ bez PDV-a.**

Ukoliko u osnivačkoj strukturi preduzeća u vlasništvu od minimum 50%, učestvuju osobe ženskog pola i/ili osobe koje imaju do navršanih 35 godina starosti, intenzitet maksimalne podrške iznosi do 80% opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u maksimalnom iznosu do 15.000,00 €. Za privredne subjekte koji su registrovani i obavljaju djelatnost u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100% intenzitet maksimalne podrške iznosi do 70% opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u maksimalnom iznosu do 13.000,00 €.

Primjer 1:

Nabavka opreme koja je u funkciji obavljanja proizvodne/uslužne djelatnosti:

- Ukupna cijena nabavljene opreme iznosi 16.000 € + PDV 21% = 19.360,00€
- Opravdani prihvatljiv trošak iznosi 16.000 €;
- Odobreni iznos sufinansiranja je do 50%, odnosno u maksimalnom dozvoljenom iznosu od 8.000 €;
- PDV se ne smatra opravdanim troškom.

3.2. Opravdani troškovi u okviru podržanih aktivnosti su:

- ulaganja u osnovna sredstva – novu opremu direktno povezanu sa proizvodnjom odnosno pružanjem usluga, a koji su u direktnoj vezi sa osnovnom šifrom djelatnosti;

4. PROCEDURA SPROVOĐENJA

4.1. Raspisivanje Javnog poziva

Javni poziv za privredne subjekte, korisnike državne pomoći, će se raspisati u skladu sa procedurom datom u Poglavlju 7. **Procedura sprovođenja programa, i 7.1. Raspisivanje javnog poziva.**

4.2. Uslovi za učešće

Opšti uslovi za učešće u programskoj liniji koje je potrebno da zadovolji podnosilac prijava navedeni su u Poglavlju 7.2 **Opšti uslovi za učešće.**

4.3. Potrebna dokumentacija, razmatranje aplikacija, refundacija troškova i monitoring

Osim Opšte dokumentacije navedene u Poglavlju 7.4. Podnošenje prijavi i potrebna dokumentacija za ovu Programsku liniju je neophodno dostaviti i:

- Ponudu/profakturu/fakturupružaoaca usluga za realizaciju aktivnosti odnosno nabavku opreme/usluga sa **detaljnim opisom** i troškovima (potpisana i ovjerena).

Ministarstvo ekonomskog razvoja će razmatrati podnešene prijave u skladu sa procedurom datom u okviru **Poglavlja 7.5. Razmatranje podnešenih prijavi. Nakon realizacije planirane aktivnosti, privredni subjekat podnosi sljedeću dokumentaciju za refundaciju sredstava:**

- Zahtjev za isplatu (refundaciju) sredstava - Obrazac 5;
- Završni izvještaj o realizaciji aktivnosti u okviru programske linije – Obrazac 6,
- Original ili ovjerenu fotokopiju fakture pružaoaca usluga za realizaciju aktivnosti odnosno nabavku opreme/usluga sa detaljnim opisom i troškovima, precizno upisani iznosi sa PDV-om i bez PDV-a (potpisana i ovjerena);
- Dokaz o izvršenom plaćanju (izvod sa bankarskog računa preduzeća ovjeren od strane poslovne banke/);
- Dokaz o realizovanoj aktivnosti – dokument kojim se opisuje stanje nakon realizacije aktivnosti, fotografije (kupljena/instalirana oprema/uređaj);
- Karton deponovanih potpisa;
- Potvrda da je navedeni žiro-račun (naveden u KDP) aktivan, izdata od strane poslovne banke (sredstva će se isplaćivati na žiro račun banke za koji je dostavljena potvrda)

i druga specifična dokumentacija po zahtjevu Ministarstva ekonomskog razvoja.

Isplata će se vršiti naknadno po principu refundacije, a nakon sprovedenog monitoringa za programske linije u okviru kojih je isti predviđen, a pošto je ugovorena aktivnost u potpunosti realizovana i za koju je dostavljena kompletna dokumentacija i dokaz o utrošku sredstava,

Proces monitoringa će se obaviti nakon podnošenja kompletne dokumentacije koja je predviđena u okviru II faze za realizaciju programske linije, a u skladu sa poglavljem 7. Programa, tačka 7.6.2. Monitoring Važna napomena: Prilikom monitoringa neophodno je:

- da nabavljena oprema bude instalirana i u funkciji;
- da se Komisiji za monitoring obezbijediti nesmetan pristup opremi radi uzimanja informacija o istoj (serijski broj, broj motora i ostale relevantne informacije);

4.3.1. Ostalo

Sve što nije definisano u okviru pojedinačne programske linije, primjenjivaće se odredbe Programa definisane u poglavlju 6. i 7.

5. KONTAKT

Sve informacije koje se odnose na Program korisnici mogu dobiti putem elektronske pošte na adrese marina.sakovic@mek.gov.me i ana.sebek@mek.gov.me kao i putem kontakt forme na portalu <https://biznis.gov.me>

PROGRAMSKA LINIJA ZA PODRŠKU DIGITALIZACIJI

Uvod

Jedan od ključnih prioriteta u razvoju preduzetništva i podizanja konkurentnosti MSP u Crnoj Gori predstavlja potreba za digitalnom transformacijom biznisa. Digitalizacija podrazumijeva korišćenje modernih tehnologija kako bi se postojeći biznis transformisao i prilagodio zahtjevima tržišta, okrenut potrebama korisnika. Napredne tehnologije za poslovanje su danas dostupne, posebno kroz korišćenje i dijeljenje IT resursa, odnosno distribuciju modernih poslovnih alata, preduzećima bilo koje veličine, uključujući posebno MMSP sektor, imajući u vidu njihovu fleksibilnost i brzinu reagovanja na promjene, kojima se mogu postići komercijalne prednosti na tržištu. Poslovanje elektronskim putem stvara mogućnosti za kreiranje novih biznis modela, koji utiču na jačanje konkurentnosti na nivou preduzeća i na nacionalnom nivou. Zakonska regulativa koja definiše i/ili obrađuje proces elektronske trgovine u Crnoj Gori je u skladu sa normativnom praksom i u drugim zemljama, posebno članicama Evropske Unije.

Podsticanje MMSP da primijene u znatnoj većoj mjeri proces digitalizacije u svom poslovanju predstavlja zahtjev u kome je potrebno obezbijediti okvirne uslove u kojima MMSP mogu uvesti nove tehnologije, ali i da podstiču podizanje nivoa znanja vlasnika i menadžera MMSP da prepoznaju trendove digitalizacije.

Podsjećamo da su Strategijom razvoja MMSP utvrđene mjere čija realizacija treba da doprinese ostvarivanju operativnog cilja: Promocija i obezbjeđenje savjetodavne podrške za unapređenje biznisa primjenom digitalizacije, čemu realizacija ove programske linije direktno doprinosi.

1. CILJ

Cilj Programske linije za podršku digitalizaciji je podizanje nivoa automatizacije poslovnih procesa i nivoa znanja upravljačkih i operativnih struktura kod MMSP.

Specifični ciljevi:

- Povećan broj MMSP koji su automatizovali poslovne procese;
- Unaprijeđene digitalne vještine zaposlenih u MMSP;
- Povećan izvoz crnogorskih MMSP zahvaljujući digitalnom poslovanju.

2. PREDMET

Kroz Programsku liniju za podršku digitalizaciji podrška je namijenjena za sufinansiranje troškova sljedećih aktivnosti:

- Komponenta 1: Integracija poslovnih softvera i web rješenja;
- Komponenta 2: Realizacija specijalizovanih (personalizovanih) softverskih rješenja veće kompleksnosti;
- Komponenta 3: Podrška za digitalni marketing

3. FINANSIJSKI OKVIR

Ukupan budžet za realizaciju Programske linije za podršku digitalizaciji iznosi 300.000,00€.

3.1. Intenziteti podrške

Princip je da preduzeće finansira 100% svih troškova do završetka aktivnosti za koju konkuriše, a onda mu se nakon podnesene dokumentacije koja dokazuje utrošak sredstva ugovorene aktivnosti, od strane Ministarstva ekonomskog razvoja odobrava refundacija dijela troškova, i to:

Komponenta 1: Integracija poslovnih softvera

Refundacija dijela troškova u visini do 50% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 3.000,00 € bez PDV-a.

- **Ukoliko u osnivačkoj strukturi preduzeća u vlasništvu od minimum 50%, učestvuju osobe ženskog pola i/ili osobe koje imaju do 35 godina starosti**, intenzitet maksimalne podrške iznosi **do 80% opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u maksimalnom iznosu do 4.500,00 € bez PDV**. Ova pomoć se dodjeljuje kao pomoć male vrijednosti (de minimis pomoći) u skladu sa Uredbom Komisije EU br. 1407/2013 od 18. dec. 2013. godine. Uslov je da u poslednjih šest mjeseci do dana objavljivanja Javnog poziva nije bilo promjena u strukturi vlasništva.
- **Za privredne subjekte koji su registrovani i obavljaju djelatnost u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100%** intenzitet maksimalne podrške iznosi **do 70% opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u maksimalnom iznosu do 4.000,00 €**.

Komponenta 2: Realizacija specijalizovanih (personalizovanih) softverskih rješenja veće kompleksnosti

Refundacija dijela troškova u visini do 70% za mikro i mala preduzeća, tj do 60% za srednja preduzeća iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 30.000,00 € bez PDV-a.

Komponenta 3. Podrška za digitalni marketing:

Refundacija dijela troškova u iznosu do 50% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 3.000.00 €.

- **Ukoliko u osnivačkoj strukturi preduzeća u vlasništvu od minimum 50%, učestvuju osobe ženskog pola i/ili osobe koje imaju do 35 godina starosti**, intenzitet maksimalne podrške iznosi **do 80% opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u maksimalnom iznosu do 4.500,00 € bez PDV**. Ova pomoć se dodjeljuje kao pomoć male vrijednosti (de minimis pomoći) u skladu sa Uredbom Komisije EU br. 1407/2013 od 18. dec. 2013. godine. Uslov je da u poslednjih šest mjeseci do dana objavljivanja Javnog poziva nije bilo promjena u strukturi vlasništva.
- **Za privredne subjekte koji su registrovani i obavljaju djelatnost u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100%** intenzitet maksimalne podrške iznosi **do 70% opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u maksimalnom iznosu do 4.000,00 €**.

3.2. Opravdani troškovi podrške

Komponenta 1: Integracija poslovnih softvera i web rješenja

- Integracija poslovnih softvera za digitalizaciju poslovnih procesa (gotova softverska rješenja, ERP, DMS, CRM i slično).
- Izrada web sajtova sa integrisanim aplikativnim rješenjima (web prodavnice i slično)¹²

Za poslovne softvere koji su bazirani na mjesečnim pretplatama odobravaće se sufinansiranje iznosa godišnje pretplate (12 x mjesečna pretplata).

Uslov je da je poslovni softver proizveden u Crnoj Gori i da je pružalac usluga registrovao (deponovao) ili podnio zahtjev za registraciju autorskog prava na predmetni softver u Ministarstvu ekonomskog razvoja (dostaviti dokaz).

Komponenta 2: Realizacija specijalizovanih (personalizovanih) softverskih rješenja veće kompleksnosti

- Izrada i implementacija personalizovanih rješenja za digitalizaciju uz obavezu prenošenja vlasništva nad source code-om.

Podnosilac zahtjeva je u obavezi da, pored pružaoca usluga za izradu rješenja, o svom trošku, angažuje eksternog IT konsultanta (sa iskustvom u implementaciji softverskih rješenja i digitalizaciji). Angažovani IT konsultant je u obavezi da sačini dva izvještaja:

¹² Preduzeća će biti u obavezi da na web sajtu istaknu da je isti realizovan uz podršku Ministarstva ekonomskog razvoja kroz Program za unapređenje konkurentnosti i logo MERA

- prije implementacije: koji će opisati opravdanost ulaganja i očekivanim rezultatima;
 - nakon implementacije: koji će opisati implementirano rješenje (njegove efekte i karakteristike).
- Ukoliko se, na osnovu dostavljenog izvještaja konsultanta, ne odobri sufinansiranje predložene aktivnosti, Ministarstvo ekonomskog razvoja ne snosi odgovornost za nastale troškove angažovanja eksternog IT konsultanta.

Komponenta 3: Podrška za digitalni marketing

- Content marketing – kreiranje sadržaja za društvene mreže, pisanje blogova, copywriting a koji je sastavni dio social media marketinga (Facebook, Instagram, Youtube, LinkedIn, Tweeter);
- SEO (Search Engine Optimization)/ Optimizacija za pretraživače;
- Search Engine Marketing (SEM)/ Marketing pretraživača, Google ads, Facebook ads, Youtube ads;
- Influencer marketing.

Napomena:

- **U okviru Programske linije za podršku digitalizaciji, pružalac usluge može pružiti uslugu za najviše 5 korisnika.**
- **Preduzeće može aplicirati samo u okviru jedne komponente programske linije.**
- **Preduzeća čija je djelatnost povezana sa predmetom podrške ne mogu biti korisnici u okviru Programske linije za podršku digitalizaciji.**

4. PROCEDURA SPROVOĐENJA

4.1. Raspisivanje Javnog poziva

Javni poziv za privredne subjekte, korisnike državne pomoći, će raspisati u skladu sa procedurom datom u Poglavlju 7. **Procedura sprovođenja programa, i 7.1. Raspisivanje javnog poziva.**

4.2. Uslovi za učešće

Opštih uslova za učešće programskoj liniji koje je potrebno da zadovolji podnosilac prijava navedeni su u Poglavlju 7.2 **Opšti uslovi za učešće.**

4.4. Potrebna dokumentacija, razmatranje aplikacija, refundacija troškova i monitoring

Potrebna dokumentacija za učešće u programskoj liniji koju je podnosilac prijave u obavezi da dostavi prilikom apliciranja navedena je u Poglavlju 7.4. **Podnošenje prijava i potrebna dokumentacija.**

Ministarstvo ekonomskog razvoja će razmatrati podnesene prijave u skladu sa procedurom datom u okviru **Poglavlja 7.5. Razmatranje podnešenih prijava.**

Uz dokumentaciju koja je navedena u **Poglavlju 7.4.**, potrebno je dostaviti dodatnu (specifičnu) dokumentaciju, i to:

- Lista referenci pružaoca usluga;
- Ponuda/profaktura pružaoca usluga za realizaciju aktivnosti sa detaljnim opisom, tokom aktivnosti i troškovima (potpisana i ovjerena);
- Dokaz o postojećem stanju: dokument kojim se opisuje prethodno stanje, fotografije, kartice osnovnih sredstava, izjava da preduzeće ne posjeduje rješenje koje je predmet aplikacije i sl;
- Izjava da na teritoriji Crne Gore ne postoji pružalac usluge/dobavljač opreme za realizaciju predložene aktivnosti (Popunjena elektronski na portalu) (ukoliko pružalac usluga nema sjedište u Crnoj Gori);
- Izvještaj eksternog konsultanta o opravdanosti aktivnosti, ovjeren od strane konsultanta, pružaoca usluga i aplikanta (Komponenta 2)
- CV eksternog konsultanta sa referencama (Komponenta 2)
- Detaljan opis i cilj planirane aktivnosti (na memorandumu preduzeća) (Komponenta 3);

Potrebna dokumentacija koja se dostavlja za refundaciju sredstava:

- Zahtjev za isplatu (refundaciju) sredstava
- Original ili ovjerenu fotokopiju računa/fakture/ugovora izdatu od pružaoca usluge/dobavljača opreme
- Završni izvještaj o realizaciji aktivnosti u okviru programske linije
- Izvještaj eksternog konsultanta o realizovanoj aktivnosti, ovjeren od strane konsultanta, pružaoca usluga i aplikanta (Komponenta 2)
- Dokaz o prenosu vlasništva nad source code (Komponenta 2)
- Dokaz o izvršenom plaćanju (izvodi sa bankarskog računa preduzeća ovjeren od strane poslovne banke, original nalog za prenos);
- Karton deponovanih potpisa;
- Potvrda da je navedeni žiro-račun (naveden u KDP) aktivan izdata od strane poslovne banke. Sredstva će se isplaćivati na žiro račun banke za koji je dostavljena potvrda
- Dokaz o realizaciji aktivnosti
 - Za poslovne softvere i web sajtove (printscreen-ovi front end i back end)
 - Za web shop - Ugovor sa poslovnom bankom o online plaćanju i dostavljačima gdje je predviđeno (Pošta CG, itd.) .

Isplata će se vršiti naknadno po principu refundacije, a nakon sprovedenog monitoringa za komponente 1. i 2. programske linije u okviru kojih je isti predviđen, a pošto je ugovorena aktivnost u potpunosti realizovana i za koju je dostavljena kompletna dokumentacija i dokaz o utrošku sredstava, a u skladu sa poglavljem 7. Programa, tačka 7.6.2. Monitoring

4.5. Ostalo

Sve što nije definisano u okviru pojedinačne programske linije, primjenjivaće se odredbe Programa definisane u poglavlju 6 i 7.

5. KONTAKT

Sve informacije kao i stručna pomoć mogu se dobiti u prostorijama Ministarstva ekonomskog razvoja, Rimski trg 46, radnim danima u periodu od 10-13h, putem elektronske pošte na adrese marko.backovic@mek.gov.me i lazar.nenezic@mek.gov.me (za komponente 1 i 2) i jelena.obradovic@mek.gov.me (za komponentu 3), kao i putem kontakt forme na sajtu <https://biznis.gov.me>.

PROGRAMSKA LINIJA - VAUČERI ZA ŽENE I MLADE U BIZNISU

Uvod

Ulaganje u ekonomsko osnaživanje žena i mladih predstavlja jedno od najefikasnijih sredstava za postizanje napretka u rodnoj ravnopravnosti i inkluzivnom ekonomskom rastu. Modernizacija javnih programa podrške privredi nastavlja se aktivnim sprovođenjem mjera podrške preduzetništvu kroz stimulisanje finansiranja nabavke osnovnih sredstava po principu predfinansiranja, kako bi doprinijeli sticanju neophodnih poslovnih resursa za unapređenje metoda i tehnika poslovanja i na drugi način ojačali osnove poslovanja kod žena i mladih u biznisu, kao posebne kategorije preduzetnika.

1. CILJ

Programska linija – Vaučeri za žene i mlade u biznisu sprovodi se kao novi vid podrške razvoju i primjeni novih poslovnih rješenja i vještina, u cilju pružanja pravovremene pomoći preduzećima u vlasništvu žena i mladih da budu konkurentnija na tržištu u početnim godinama poslovanja.

Specifični ciljevi:

- Rast i razvoj preduzetništva;
- Tehnološko, informatičko unapređenje i jačanje konkurentnosti;
- Uvođenje novih proizvoda ili usluga i podsticanje novog zapošljavanja;
- Usvajanje novih poslovnih vještina.

2. PREDMET

Predmet Programske linije je pružanje nefinansijske i finansijske podrške za unapređenje kvaliteta poslovanja postojećih privrednih subjekata koji posluju do 3 godine do dana apliciranja na Javni poziv.

2.1. Nefinansijska podrška obuhvata:

Obezbijeđen mentoring u trajanju od 25 sati besplatnog mentorskog rada sa vlasnikom/odgovornim licem u preduzeću u cilju dijagnostifikovanja trenutne situacije u preduzeću i predlaganja mjera i aktivnosti za unapređenje poslovanja. Proces sprovođenja mentoring usluge biće definisan Ugovornim odnosom između korisnika sredstava i Ministarstva, sa jasno naznačenim rokovovima početka i završetka mentoring aktivnosti u okviru finansijsko-nefinansijske podrške¹³.

Mentoring se sprovodi u direktnom radu sa osnivačem i/ili odgovornim licem u preduzeću. Preduzeću je na raspolaganju 25 sati besplatnog mentorskog rada i to u prostorijama korisnika (ne manje od 70% od ukupnog broja predviđenih sati). Osnivač i/ili odgovorno lice preduzeća i mentor zajedno proučavaju aktuelno poslovanje, analiziraju trenutnu situaciju, dijagnostifikuju razloge trenutnih problema ili smetnji za dalji razvoj, sagledavaju potencijale za rast, te na osnovu konstatovanog stanja mentor i korisnik mentoring usluge pripremaju plan razvoja. Korisnici će imati priliku za dodatnu podršku kroz mogućnost organizovanja On the job training - treninga na licu mjesta od strane sertifikovanih mentora – trenera regionalnih razvojnih agencija sa višegodišnjim iskustvom u mentoringu.

2.2. Finansijska podrška:

Finansijska podrška obuhvata dodjelu bespovratnih sredstava za pokriće dijela troškova za nabavku osnovnih sredstava – opreme, koja su direktno uključena u proces proizvodnje i pružanja usluge:

1. nova proizvodna oprema i/ili mašina, koja je direktno u funkciji povećanja i unapređenja proizvodnih/uslužnih resursa;
2. novi djelovi, specijalizovani alati za mašine;

Mikro, mala, srednja preduzeća i preduzetnici mogu podnijeti jedan zahtjev za dodjelu finansijske pomoći i to za maksimalno 10 stavki u okviru jedinstvenog ulaganja od prihvatljivih aktivnosti programske linije.

¹³ Korisnik sredstava je u obavezi da koristi paket usluga finansijsko-nefinansijske podrške.

3. FINANSIJSKI OKVIR

Ukupan budžet za realizaciju finansijskog dijela Programске linije - vaučeri za žene i mlade u biznisu iznosi 200.000€.

3.1. Intenzitet podrške:

Programska linija podrazumijeva da Ministarstvo ekonomskog razvoja odobrava isplatu dijela troškova u visini od 70% iznosa ugovorene subvencije bez PDV-a, u minimalnom iznosu od 1.000,00 €, a u maksimalnom iznosu do 8.000,00 € bez PDV-a. Aplikant - privredno društvo/preduzetnik je dužan da nakon dodijeljene subvencije pružaocu usluge isplati cjelokupnu vrijednost profakture/fakture, sa pripadajućim PDV-om.

- Pravo za učešće u programskoj liniji imaju mikro, mala, srednja preduzeća i preduzetnici kod kojih u osnivačkoj strukturi preduzeća u vlasništvu od minimum 100%, učestvuju osobe ženskog pola i/ili osobe koje imaju do 35 godina starosti. Intenzitet maksimalne podrške iznosi od 70% opravdanih troškova bez PDV-a, odnosno u maksimalnom iznosu do 8.000,00 € bez PDV.
- Za privredne subjekte koji su registrovani i obavljaju djelatnost u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100% intenzitet bespovratne podrške će se uvećati za dodatnih 10% iznosa opravdanih troškova, dok se maksimalno dozvoljeni iznosi neće mijenjati.

Ugovornim odnosom između korisnika sredstava i ministarstva će se precizno definisati prava i obaveze ugovornih strana.

Primjer 1:

Nabavka opreme koja je u funkciji obavljanja proizvodne/uslužne djelatnosti:

- **Ukupna cijena nabavljene opreme iznosi 10.000 € + PDV 21% = 12,100 €;**
- **Opravdani prihvatljiv trošak iznosi 10.000€;**
- **Odobreni iznos sufinansiranja je do 70%, odnosno u maksimalnom dozvoljenom iznosu od 7.000€;**
- **PDV se ne smatra opravdanim troškom.**

3.2. Opravdani troškovi u okviru podržanih aktivnosti su:

- ulaganja u osnovna sredstava – nova oprema direktno povezana sa proizvodnjom odnosno pružanjem usluga koja je u direktnoj vezi sa osnovnom šifrom djelatnosti (mašine, specijalizovani uređaji i alati, novi djelovi);

4. PROCEDURA SPROVOĐENJA

4.1. Raspisivanje Javnog poziva

Javni poziv za privredne subjekte, korisnike državne pomoći, će raspisati u skladu sa procedurom datom u Poglavlju 7. **Procedura sprovođenja programa, i 7.1. Raspisivanje javnog poziva.**

4.2. Uslovi za učešće

Opšti uslovi za učešće u programskoj liniji koje je potrebno da zadovolji podnosilac prijava navedeni su u Poglavlju 7.2. Opšti uslovi za učešće.

4.3. Potrebna dokumentacija, razmatranje aplikacija, refundacija troškova i monitoring

Osim Opšte dokumentacije navedene u Poglavlju 7.4. **Podnošenje prijava i potrebna dokumentacija** za ovu Programsku liniju u I fazi je neophodno dostaviti i sljedeću dokumentaciju:

- Ponudu/profakturu/fakturu pružaoca usluga za realizaciju aktivnosti odnosno nabavku opreme sa detaljnim opisom, specifikacijom, i troškovima (Prihvatljive su samo ponude/profakture/fakture ne starije od 3 dana od dana podnošenja aplikacije);
- Potvrdu o aktivnim žiro-računima kod poslovnih banaka, i da isti nisu u blokadi izdata od **Centralne banke Crne Gore (na dan predaje aplikacije)**;
- KDP svih banaka kod kojih privredni subjekat ima otvoren žiro račun;

Ministarstvo ekonomskog razvoja će razmatrati podnešene prijave u skladu sa procedurom datom u okviru **Poglavlja 7.5. Razmatranje podnešenih prijava.**

Nakon završene procedure ugovaranja, koja podrazumijeva dostavljanje jedne mjenice, koju uz mjenično ovlaštenje popunjava ovlašćeno lice u prostorijama ministarstva, privredni subjekat u II fazi (u roku od 5 dana) podnosi sljedeću dokumentaciju za sufinansiranje dijela sredstava ugovorene aktivnosti:

- Zahtjev za isplatu sredstava - Obrazac 5;
- Karton deponovanih potpisa;
- Potvrda da je navedeni žiro-račun (naveden u KDP) aktivan izdata od strane poslovne banke. Sredstva će se isplaćivati na žiro račun banke za koji je dostavljena potvrda.

Nakon verifikacije podnijete dokumentacije iz prethodnog stava, ministarstvo će na račun aplikanta izvršiti uplatu u visini od 70% ugovorenih troškova aktivnosti (u skladu sa važećom administrativnom procedurom), a aplikant je u obavezi da u roku od 10 dana izvrši uplatu u visini od 100% vrijednosti profakture/fakture na račun pružaoca usluge.

Po isporuci opreme/realizaciji ugovorene aktivnosti (**ne kasnije od 30 dana od uplate cjelokupnog iznosa profakture/fakture na račun pružaoca usluge**), aplikant u III fazi podnosi sledeću dokumentaciju:

- Završni izvještaj o realizaciji aktivnosti u okviru programske linije – Obrazac 6,
- Original ili ovjerenu fotokopiju fakture pružaoca usluga za realizaciju aktivnosti odnosno nabavku opreme/usluga sa detaljnom specifikacijom, opisom i troškovima (potpisana i ovjerena);
- Dokaz o izvršenom plaćanju (izvodi sa bankarskog računa preduzeća i/ili original nalog za prenos, ovjereni od strane poslovne banke);
- Dokaz o realizovanoj aktivnosti – dokument kojim se opisuje stanje nakon realizacije aktivnosti, fotografije (nabavljena/instalirana oprema/uređaj);

i drugu specifičnu dokumentaciju po zahtjevu Ministarstva ekonomskog razvoja (u skladu sa predviđenom procedurom monitoringa).

Proces monitoringa će se obaviti nakon podnošenja kompletne dokumentacije koja je predviđena u okviru III faze za realizaciju programske linije, a u skladu sa poglavljem 7. Programa, tačka 7.6.2. Monitoring. Važna napomena: Prilikom monitoringa neophodno je:

- da nabavljena oprema bude instalirana i u funkciji;
- da se Komisiji za monitoring obezbijediti nesmetan pristup opremi radi uzimanja informacija o istoj (serijski broj, broj motora i ostale relevantne informacije);

4.3.1. Ostalo

Sve što nije definisano u okviru pojedinačne programske linije, primjenjivaće se odredbe Programa definisane u poglavljima 6 i 7.

5. KONTAKT

Sve informacije koje se odnose na Program korisnici mogu dobiti putem elektronske pošte na adrese ranko.zekovic@mek.gov.me i ivan.lubarda@mek.gov.me kao i putem kontakt forme na portalu <https://biznis.gov.me>

ANEKS 1. Dozvoljene šifre djelatnosti

SEKTOR		NAPOMENA
SEKTOR C: PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA		
1011	Prerada i konzervisanje mesa	
1012	Prerada i konzervisanje živinskog mesa	
1013	Proizvodnja mesnih prerađevina	
1020	Prerada i konzervisanje ribe, ljuskara i mekušaca	
1031	Prerada i konzervisanje krompira	
1032	Proizvodnja sokova od voća i povrća	
1039	Ostala prerada i konzervisanje voća i povrća	
1041	Proizvodnja ulja i masti	
1042	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masti	
1051	Prerada mlijeka i proizvodnja sireva	
1052	Proizvodnja sladoleda	
1061	Proizvodnja mlinskih proizvoda	
1062	Proizvodnja skroba i proizvoda od skroba	
1071	Proizvodnja hljeba, svježeg peciva i kolača	
1072	Proizvodnja dvopeka, keksa, trajnog peciva i kolača	
1073	Proizvodnja makarona, rezanaca i sličnih proizvoda od brašna	
1081	Proizvodnja šećera	
1082	Proizvodnja kakaoa, čokolade i konditorskih proizvoda	
1083	Prerada čaja i kafe	
1084	Proizvodnja začina i drugih dodataka hrani	
1085	Proizvodnja gotovih jela	
1086	Proizvodnja homogenizovanih hranljivih preparata i dijetetske hrane	
1089	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda	
1091	Proizvodnja gotove hrane za domaće životinje	
1092	Proizvodnja gotove hrane za kućne ljubimce	
1106	Proizvodnja slada	
1107	Proizvodnja osvježavajućih pića, mineralne vode i ostale flaširane vode	
1320	Proizvodnja tkanina	
1330	Dovršavanje tekstila	
1391	Proizvodnja pletenih i kukičanih materijala	
1392	Proizvodnja gotovih tekstilnih proizvoda, osim odjeće	
1393	Proizvodnja tepiha i prekrivača za pod	
1394	Proizvodnja užadi, kanapa, pletenica i mreža	
1395	Proizvodnja netkanog tekstila i predmeta od tog tekstila, osim odjeće	
1396	Proizvodnja ostalog tehničkog i industrijskog tekstila	
1399	Proizvodnja ostalih tekstilnih predmeta	
1411	Proizvodnja kožne odjeće	

1412	Proizvodnja radne odjeće	
1413	Proizvodnja ostale odjeće	
1414	Proizvodnja rublja	
1419	Proizvodnja ostalih odjevnih predmeta i pribora	
1420	Proizvodnja proizvoda od krzna	
1431	Proizvodnja pletenih i kukičanih čarapa	
1439	Proizvodnja ostale pletene i kukičane odjeće	
1511	Štavljenje i dorada kože, dorada i bojenje krzna	
1512	Proizvodnja putnih i ručnih torbi i sl., saračkih proizvoda i kaiševa	
1520	Proizvodnja obuće	
1610	Rezanje i obrada drveta	
1621	Proizvodnja furnira i ploča od drveta	
1622	Proizvodnja parketa	
1623	Proizvodnja ostale građevinske stolarije i elemenata	
1624	Proizvodnja drvene ambalaže	
1625	Proizvodnja ostalih proizvoda od drveta, plute, slame i pruča	
1711	Proizvodnja vlakana celuloze	
1712	Proizvodnja papira i kartona	
1721	Proizvodnja talasastog papira i kartona i ambalaže od papira i kartona	
1722	Proizvodnja predmeta od papira za ličnu upotrebu i upotrebu u domaćinstvu	
1723	Proizvodnja kancelarijskih predmeta od papira	
1724	Proizvodnja tapeta	
1729	Proizvodnja ostalih proizvoda od papira i kartona	
1812	Ostalo štampanje	
1813	Usluge pripreme za štampu	
1814	Knjigovezačke i srodne usluge	Nije podržana djelatnost kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
1910	Proizvodnja produkata koksovanja	
2011	Proizvodnja industrijskih gasova	
2012	Proizvodnja sredstava za spravljanje boja i pigmenata	
2013	Proizvodnja ostalih osnovnih neorganskih hemikalija	
2014	Proizvodnja ostalih osnovnih organskih hemikalija	
2015	Proizvodnja vještačkih đubriva i azotnih jedinjenja	
2016	Proizvodnja plastičnih masa u primarnim oblicima	
2017	Proizvodnja sintetičkog kaučuka u primarnim oblicima	
2020	Proizvodnja pesticida i drugih hemikalija za poljoprivredu	
2030	Proizvodnja boja, lakova i sličnih premaza, grafičkih boja i kitova	
2041	Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava za čišćenje i poliranje	
2042	Proizvodnja parfema i toaletnih preparata	

2052	Proizvodnja sredstava za lijepljenje	
2053	Proizvodnja eteričnih ulja	
2059	Proizvodnja ostalih hemijskih proizvoda	
2060	Proizvodnja vještačkih vlakana	
2110	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda	
2120	Proizvodnja farmaceutskih preparata	
2211	Proizvodnja guma za vozila, protektiranje guma za vozila	
2219	Proizvodnja ostalih proizvoda od gume	
2221	Proizvodnja ploča, listova, cijevi i profila od plastike	
2222	Proizvodnja ambalaže od plastike	
2223	Proizvodnja predmeta od plastike za građevinarstvo	
2229	Proizvodnja ostalih proizvoda od plastike	
2311	Proizvodnja ravnog stakla	
2312	Oblikovanje i obrada ravnog stakla	
2313	Proizvodnja šupljeg stakla	
2314	Proizvodnja staklenih vlakana	
2319	Proizvodnja i obrada ostalog stakla, uključujući tehničke staklene proizvode	
2320	Proizvodnja vatrostalnih proizvoda	
2331	Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	
2332	Proizvodnja opeke, crijeva i građevinskih proizvoda od pečene gline	
2341	Proizvodnja keramičkih predmeta za domaćinstvo i ukrasnih predmeta	
2342	Proizvodnja sanitarnih keramičkih proizvoda	
2343	Proizvodnja izolatora i izolacionog pribora od keramike	
2344	Proizvodnja ostalih tehničkih proizvoda od keramike	
2349	Proizvodnja ostalih keramičkih proizvoda	
2351	Proizvodnja cementa	
2352	Proizvodnja kreča i gipsa	
2361	Proizvodnja proizvoda od betona namijenjenih za građevinarstvo	
2362	Proizvodnja proizvoda od gipsa namijenjenih za građevinarstvo	
2363	Proizvodnja svježeg betona	
2364	Proizvodnja maltera	
2365	Proizvodnja proizvoda od cementa sa vlaknima	
2369	Proizvodnja ostalih proizvoda od betona, gipsa i cementa	
2370	Sječenje, oblikovanje i obrada kamena	
2391	Proizvodnja brusnih proizvoda	
2399	Proizvodnja ostalih proizvoda od nemetalnih minerala	
2511	Proizvodnja metalnih konstrukcija i dijelova konstrukcija	
2512	Proizvodnja metalnih vrata i prozora	
2521	Proizvodnja kotlova i radijatora za centralno grijanje	

2529	Proizvodnja ostalih metalnih cistjerna, rezervoara i kontejnera	
2530	Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje	
2550	Kovanje, presovanje, štancovanje i valjanje metala i metalurgija praha	
2561	Obrada i prevlačenje metala	
2562	Mašinska obrada metala	
2571	Proizvodnja sječiva	
2572	Proizvodnja brava i okova	
2573	Proizvodnja alata	
2591	Proizvodnja čeličnih buradi i slične ambalaže	
2592	Proizvodnja ambalaže od lakih metala	
2593	Proizvodnja žičanih proizvoda, lanaca i opruga	
2594	Proizvodnja veznih elemenata i vijčanih mašinskih proizvoda	
2599	Proizvodnja ostalih metalnih proizvoda	
2611	Proizvodnja elektronskih elemenata	
2612	Proizvodnja štampanih elektronskih ploča	
2620	Proizvodnja komputera i periferne opreme	
2630	Proizvodnja komunikacione opreme	
2640	Proizvodnja elektronskih uređaja za široku potrošnju	
2651	Proizvodnja mjernih, istraživačkih i navigacionih instrumenata i aparata	
2652	Proizvodnja satova	
2660	Proizvodnja opreme za zračenje, elektromedicinske i elektroterapeutske opreme	
2670	Proizvodnja optičkih instrumenata i fotografske opreme	
2680	Proizvodnja magnetnih i optičkih nosilaca zapisa	
2711	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	
2712	Proizvodnja opreme za distribuciju električne energije i opreme za upravljanje električnom energijom	
2720	Proizvodnja baterija i akumulatora	
2731	Proizvodnja kablova od optičkih vlakana	
2732	Proizvodnja ostalih elektronskih i električnih provodnika i kablova	
2733	Proizvodnja opreme za povezivanje žica i kablova	
2740	Proizvodnja opreme za osvjetljenje	
2751	Proizvodnja električnih aparata za domaćinstvo	
2752	Proizvodnja neelektričnih aparata za domaćinstvo	
2790	Proizvodnja ostale električne opreme	
2811	Proizvodnja motora i turbina, osim za letjelice i motorna vozila	
2812	Proizvodnja hidrauličnih pogonskih uređaja	
2813	Proizvodnja ostalih pumpi i kompresora	
2814	Proizvodnja ostalih slavina i ventila	
2815	Proizvodnja ležajeva, zupčanika i zupčastih pogonskih elemenata	
2821	Proizvodnja industrijskih peći i gorionika	

2822	Proizvodnja opreme za podizanje i prenošenje	
2823	Proizvodnja kancelarijskih mašina i opreme, osim kompjutera i kompjuterske opreme	
2824	Proizvodnja ručnih pogonskih aparata sa mehanizmima	
2825	Proizvodnja rashladne i ventilacione opreme, osim za domaćinstvo	
2829	Proizvodnja ostalih mašina i aparata opšte namjene	
2830	Proizvodnja mašina za poljoprivredu i šumarstvo	
2841	Proizvodnja mašina za obradu metala	
2849	Proizvodnja ostalih mašina-alatki	
2891	Proizvodnja mašina za metalurgiju	
2892	Proizvodnja mašina za rudnike, kamenolome i građevinarstvo	
2893	Proizvodnja mašina za industriju hrane, pića i duvana	
2894	Proizvodnja mašina za industriju tekstila, odjeće i kože	
2895	Proizvodnja mašina za industriju papira i kartona	
2896	Proizvodnja mašina za izradu plastike i gume	
2899	Proizvodnja mašina za ostale specijalne namjene	
2910	Proizvodnja motornih vozila	
2920	Proizvodnja karoserija za motorna vozila, prikolice i poluprikolice	
2931	Proizvodnja električne i elektronske opreme za motorna vozila	
2932	Proizvodnja ostalih djelova i dodatne opreme za motorna vozila	
3011	Izgradnja brodova i plovnih objekata	
3012	Izgradnja camaca za sport i razonodu	
3020	Proizvodnja lokomotiva i šinskih vozila	
3030	Proizvodnja vazdušnih i svemirskih letjelica i odgovarajuće opreme	
3091	Proizvodnja motocikala	
3092	Proizvodnja bicikala i invalidskih kolica	
3099	Proizvodnja ostale transportne opreme	
3101	Proizvodnja namještaja za poslovne i prodajne prostore	
3102	Proizvodnja kuhinjskog namještaja	
3103	Proizvodnja madraca	
3109	Proizvodnja ostalog namještaja	
3212	Proizvodnja nakita i srodnih predmeta	
3213	Proizvodnja imitacije nakita i srodnih proizvoda	
3220	Proizvodnja muzičkih instrumenata	
3230	Proizvodnja sportske opreme	
3240	Proizvodnja igara i igračaka	
3250	Proizvodnja medicinskih i stomatoloških instrumenata i materijala	
3291	Proizvodnja metli i četki	
3299	Proizvodnja ostalih predmeta	
3311	Popravka metalnih proizvoda	Nije podržana djelatnost kroz Programsku liniju za

		unapređenje proizvodnih kapaciteta
3312	Popravka mašina	Nije podržana djelatnost kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
3313	Popravka elektronske i optičke opreme	Nije podržana djelatnost kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
3314	Popravka električne opreme	Nije podržana djelatnost kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
3315	Popravka i održavanje brodova i čamaca	Nije podržana djelatnost kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
3316	Popravka i održavanje letjelica i svemirskih letjelica	Nije podržana djelatnost kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
3317	Popravka i održavanje druge transportne opreme	Nije podržana djelatnost kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
3319	Popravka ostale opreme	Nije podržana djelatnost kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
3320	Montaža industrijskih mašina i opreme	Nije podržana djelatnost kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta

SEKTOR E: Snadbjevanje vodom; upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa; uklanjanje otpada i slične aktivnosti		Sektor nije podržan kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
3600	Skupljanje, prečišćavanje i distribucija vode	
3700	Uklanjanje otpadnih voda	
3811	Skupljanje bezopasnog otpada	
3812	Skupljanje opasnog otpada	
3821	Obrada i odstranjivanje bezopasnog otpada	
3822	Obrada i odstranjivanje opasnog otpada	
3831	Rastavljanje olupina	
3832	Reciklaža sortiranog otpada	
3900	Čišćenje životne sredine i druge aktivnosti u vezi sa upravljanjem otpadom	

SEKTOR F: Građevinarstvo		Sektor nije podržan kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
4110	Razrada građevinskih projekata	
4211	Izgradnja puteva i autoputeva	
4212	Izgradnja željezničkih pruga i podzemnih željeznica	
4213	Izgradnja mostova i tunela	
4221	Izgradnja cjevovoda	
4222	Izgradnja električnih i telekomunikacionih vodova	
4291	Izgradnja hidro objekata	

4299	Izgradnja ostalih građevina, na drugom mjestu nepomenutih	
4311	Rušenje objekata	
4312	Pripremna gradilišta	
4313	Ispitivanje terena bušenjem i sondiranjem	
4321	Postavljanje električnih instalacija	
4322	Postavljanje vodovodnih, kanalizacionih, klimatizacionih sistema i sistema za grijanje	
4329	Ostali instalacioni radovi u građevinarstvu	
4331	Malterisanje	
4332	Ugradnja stolarije	
4333	Postavljanje podnih i zidnih obloga	
4334	Bojenje i zastakljivanje	
4339	Ostali završni radovi	
4391	Krovni radovi	
4399	Ostali nepomenuti specifični građevinski radovi	

SEKTOR H: Saobraćaj i skladištenje		Sektor nije podržan kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
4931	Gradski i prigradski kopneni prevoz putnika	
4932	Taksi prevoz	
4939	Ostali prevoz putnika u kopnenom saobraćaju	
4941	Drumski prevoz tereta	
4942	Usluge preseljenja	
5010	Pomorski i priobalni prevoz putnika	
5020	Pomorski i priobalni prevoz tereta	
5030	Prevoz putnika unutrašnjim plovnim putevima	
5040	Prevoz tereta unutrašnjim plovnim putevima	
5210	Skladištenje	
5221	Uslužne djelatnosti u kopnenom saobraćaju	
5222	Uslužne djelatnosti u vodenom saobraćaju	
5223	Uslužne djelatnosti u vazdušnom saobraćaju	
5224	Manipulacija teretom	
5229	Ostale prateće djelatnosti u saobraćaju	

SEKTOR I: Usluge ishrane i smještaja		Sektor nije podržan kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
5510	Hoteli i sličan smještaj	
5520	Odmarališta i slični objekti za kraći boravak	
5530	Djelatnost kampova, auto-kampova i kampova za turističke prikolice	
5590	Ostali smještaj	

5610	Djelatnosti restorana i pokretnih ugostiteljskih objekta	
5621	Ketering	
5629	Ostale usluge pripremanja i posluživanja hrane	
5630	Usluge pripremanja i posluživanja pića	

SEKTOR J: Informisanje i komunikacije		Sektor nije podržan kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
5811	Izdavanje knjiga	
5812	Izdavanje imenika i adresara	
5813	Izdavanje novina	
5814	Izdavanje časopisa i periodičnih izdanja	
5819	Ostala izdavačka djelatnost	
5911	Proizvodnja filmova, video zapisa televizijskog progama	
5912	Djelatnosti koje slede nakon proizvodnje filmova, video-filmova i televizijskog programa	
5913	Distribucija filmova, video-filmova i televizijskog programa	
5914	Djelatnost prikazivanja filmova	
5920	Snimanje i izdavanje zvučnih zapisa i muzike	
6010	Emitovanje radio-programa	
6020	Proizvodnja i emitovanje televizijskog programa	
6110	Kablovske komunikacije	
6120	Bežične komunikacije	
6130	Satelitska komunikacija	
6190	Ostale telekomunikacione djelatnosti	
6201	Kompjutersko programiranje	
6202	Konsultantske djelatnosti u oblasti informacione tehnologije	
6203	Upravljanje kompjuterskom opremom	
6209	Ostale usluge informacione tehnologije	
6311	Obrada podataka, hosting i sl.	
6312	Veb portali	
6391	Djelatnosti novinskih agencija	
6399	Informacione uslužne djelatnosti na drugom mestu nepomenute	

SEKTOR L: Poslovanje nekretninama		Sektor nije podržan kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
6820	Iznajmljivanje vlastitih ili iznajmljenih nekretnina i upravljanje njima	
6831	Djelatnost agencija za nekretnine	

6832	Upravljanje nekretninama za naknadu	
------	-------------------------------------	--

SEKTOR M: Stručne, naučne i tehničke djelatnosti		Sektor nije podržan kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
6910	Pravni poslovi	
6920	Računovodstveni, knjigovodstveni i revizorski poslovi; poresko savjetovanje	
7010	Upravljanje ekonomskim subjektom	
7021	Djelatnost komunikacija i odnosa s javnošću	
7022	Konsultantske aktivnosti u vezi s poslovanjem i ostalim upravljanjem	
7111	Arhitektonska djelatnost	
7112	Inženjerske djelatnosti i tehničko savjetovanje	
7120	Tehničko ispitivanje i analize	
7211	Istraživanje i eksperimentalni razvoj u biotehnologiji	
7219	Istraživanje i razvoj u ostalim prirodnim i inženjerskim naukama	
7220	Istraživanje i razvoj u društvenim i humanističkim naukama	
7311	Djelatnost reklamnih agencija	
7312	Medijsko predstavljanje	
7320	Istraživanje tržišta i ispitivanje javnog mnjenja	
7410	Specijalizovane dizajnerske djelatnosti	
7420	Fotografske usluge	
7430	Prevođenje i usluge tumača	
7490	Ostale stručne, naučne i tehničke djelatnosti	
7500	Veterinarska djelatnost	

SEKTOR N: Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti		Sektor nije podržan kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
7810	Djelatnost agencija za zapošljavanje	
7820	Djelatnost agencija za privremeno zapošljavanje	
7830	Ostalo ustupanje ljudskih resursa	
7911	Djelatnost putničkih agencija	
7912	Djelatnost tur-operatora	
7990	Ostale usluge rezervacije i djelatnosti povezane s njima	

8010	Djelatnost privatnog obezbeđenja	
8020	Usluge sistema obezbeđenja	
8030	Istražne djelatnosti	
8110	Usluge održavanja objekata	
8121	Usluge redovnog čišćenja zgrada	
8122	Usluge ostalog čišćenja zgrada i opreme	
8129	Usluge ostalog čišćenja	
8130	Usluge uređenja i održavanja okoline	
8211	Kombinovane kancelarijsko-administrativne usluge	
8219	Fotokopiranje, pripremanje dokumenata i druga specijalizovana kancelarijska podrška	
8220	Djelatnost pozivnih centara	
8230	Organizovanje sastanaka i sajmova	
8292	Usluge pakovanja	
8299	Ostale uslužne aktivnosti podrške poslovanju	

SEKTOR P: Obrazovanje		Sektor nije podržan kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
8510	Predškolsko obrazovanje	
8520	Osnovno obrazovanje	
8531	Srednje opšte obrazovanje	
8532	Srednje stručno i tehničko obrazovanje	
8541	Obrazovanje poslije srednjeg koje nije visoko	
8542	Visoko obrazovanje	
8551	Sportsko i rekreativno obrazovanje	
8552	Umjetničko obrazovanje	
8553	Djelatnost škola za vozače	
8559	Ostalo obrazovanje	
8560	Pomoćne obrazovne djelatnosti	

SEKTOR Q: Zdravstvena i socijalna zaštita		Sektor nije podržan kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
8610	Djelatnost bolnica	
8621	Opšta medicinska praksa	
8622	Specijalistička medicinska praksa	
8623	Stomatološka praksa	
8690	Ostala zdravstvena zaštita	
8710	Djelatnosti smeštajnih ustanova s medicinskom njegom	
8720	Socijalno staranje u smještajnim ustanovama za lica s teškoćama u razvoju, duševno oboljele osobe i osobe s	

	bolestima zavisnosti	
8730	Rad ustanova za stara lica i lica s posebnim potrebama	
8790	Ostali oblici socijalne zaštite sa smještajem	
8810	Socijalna zaštita bez smještaja za stara lica i lica s posebnim potrebama	
8891	Djelatnost dnevne brige o djeci	
8899	Ostala socijalna zaštita bez smještaja, na drugom mjestu nepomenuta	

SEKTOR R: Umjetnost, zabava i rekreacija		Sektor nije podržan kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
9001	Izvođačka umjetnost	
9002	Pomoćne djelatnosti u okviru izvođačke umjetnosti	
9003	Umjetničko stvaralaštvo	
9004	Rad umjetničkih ustanova	
9101	Djelatnosti biblioteka i arhiva	
9102	Djelatnost muzeja	
9103	Održavanje istorijskih lokacija, zgrada i sličnih turističkih spomenika	
9104	Djelatnost botaničkih i zooloških vrtova i nacionalnih parkova	
9311	Djelatnost sportskih objekata	
9312	Djelatnost sportskih klubova	
9313	Djelatnost fitnes klubova	
9319	Ostale sportske djelatnosti	
9321	Djelatnost zabavnih i tematskih parkova	
9329	Ostale zabavne i rekreativne djelatnosti	

SEKTOR S: Ostale uslužne djelatnosti		Sektor nije podržan kroz Programsku liniju za unapređenje proizvodnih kapaciteta
9511	Popravka kompjutera i periferne opreme	
9512	Popravka komunikacione opreme	
9521	Popravka elektronskih aparata za široku upotrebu	
9522	Popravka aparata za domaćinstvo i kućne i baštenske opreme	
9523	Popravka obuće i predmeta od kože	
9524	Održavanje i popravka namještaja	
9525	Popravka satova i nakita	
9529	Popravka ostalih ličnih predmeta i predmeta za domaćinstvo	
9601	Pranje i hemijsko čišćenje tekstilnih i krznenih proizvoda	
9603	Pogrebne i srodne djelatnosti	
9609	Ostale lične uslužne djelatnosti, na drugom mjestu nepomenute	